

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Diplomová práce

Bc. Petra Janů

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu

Jindřichův Hradec

Diplomová práce

Bc. Petra Janů

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra managementu veřejného sektoru

**Vztahy občanů a zastupitelů
ve vybrané obci – konflikt rolí**

Vypracovala:

Bc. Petra Janů

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Miloslava Hiršová

Jindřichův Hradec, duben 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma

» *Vztahy občanů a zastupitelů ve vybrané obci - konflikt rolí* «

jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály

uvádím v příloženém seznamu literatury.

Jindřichův Hradec, duben 2007

podpis studentky

Anotace

Vztahy občanů a zastupitelů ve vybrané obci - konflikt rolí

Cílem práce je zjistit a analyzovat, jak občané v menších obcích vnímají různé role svých zastupitelů (role spoluobčana x role reprezentanta obce).

Autor by se měl pokusit i o určení klíčových charakteristik, jež ovlivňují atribuci konkrétní role a vyvodit důsledky pro řízení obcí.

duben 2007

Poděkování

Za cenné rady, náměty, inspiraci a podporu
bych chtěla velice poděkovat vedoucí této práce

PhDr. Miloslavě Hiršové,

z Vysoké školy ekonomické v Praze,
Fakulty managementu v Jindřichově Hradci.

Obsah

ÚVOD	1
I TEORETICKÁ ČÁST	3
1. OSOBNOST V SOCIÁLNÍM PROSTŘEDÍ	3
1.1. POJETÍ OSOBNOSTI VERSUS ROLE	3
1.2. DETERMINACE OSOBNOSTI	4
1.3. CHARAKTER VERSUS ROLE	5
2. ROLE	7
2.1. FUNKCE ROLÍ	8
2.2. ČLENĚNÍ ROLÍ	9
2.3. KONFLIKT ROLÍ	11
3. SOCIÁLNÍ POZNÁVÁNÍ A ATRIBUCE	13
3.1. PRŮBĚH PROCESU SOCIÁLNÍHO POZNÁVÁNÍ	13
3.2. ATRIBUCE	15
3.3. ATRIBUČNÍ CHYBA	16
3.4. CHYBY PŘI VNÍMÁNÍ DRUHÝCH	17
3.5. OKÉNKO JOHARI	18
4. OBECNĚ PRÁVNÍ ASPEKTY	20
4.1. ZASTUPITELSTVO MĚSTA	20
4.2. KOMUNIKACE S OBČANY	21
5. SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
1. CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	26
2. VÝZKUMNÝ VZOREK	28
2.1. OBEC	28
2.2. OBYVATELÉ	30
2.3. VÝBĚR VZORKU	30
2.4. STAROSTA	31

3.	METODOLOGIE	32
3.1.	DOTAZNÍKY	32
3.2.	PŘEDVÝZKUM.....	34
4.	ZPRACOVÁNÍ PRIMÁRNÍCH DAT	35
5.	PREZENTACE A INTERPRETACE DAT	36
5.1.	IDENTIFIKAČNÍ OTÁZKY	36
5.2.	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE PERCEPCE ROLE	39
5.3.	OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE ATRIBUCE ROLE	44
5.4.	DOTAZNÍK STAROSTY	49
6.	SHRNUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	53
	ZÁVĚR	56
	ZDROJE.....	59
	SEZNAM OBRÁZKŮ	60
	SEZNAM TABULEK.....	61
	SEZNAM GRAFŮ.....	62
	SEZNAM PŘÍLOH	63

Úvod

Motto:

*„Není na světě ten,
aby se zachoval lidem všem...“
(lidová moudrost)*

Obrázek č. 1: Pohled na obec na Vysočině

(zdroj: [10])

Jednu z důležitých rolí výběru tématu této diplomové práce sehrál můj pozitivní vztah k rodišti. Musím říci, že v tomto místě bydlím již téměř čtvrt století a za tuto dobu mi opravdu „přirostlo k srdci“. Není proto divu, že mi není lhostejné dění v této obci a její celkový vývoj. Ráda bych se podílela na rozvoji této obce a doufám, že to alespoň částečně dokáži pomocí této práce.

Hlavní úkol práce spočívá v analýze názorů mých spoluobčanů na zastupitele obce. Po důkladném zvážení jsem se rozhodla zaměřit se přímo na starostu. Každý si jistě uvědomuje, jakou důležitou roli tato osoba zastává. Dobrý starosta se podílí na vzkvétání obce, podporuje obyvatele ve vztahu k samosprávě, řeší s nimi nejrůznější problémy, spory, snaží se jim vyjít vstříc. Není zde třeba asi připomínat, jaké důležité postavení má tento veřejný činitel. Na druhou stranu mají ovšem občané možnost zvolit si svého zastupitele, osobu, která bude za ně jednat, sami. Děje se tak prostřednictvím voleb do zastupitelstva obce, tj. každé čtyři roky, kdy občané zvolí členy zastupitelstva a ti si mezi sebou pak zvolí starostu obce.

Na první pohled to tedy vypadá velice jednoduše. Lidé si zvolí svého zastupitele, vyberou si ho, a ten pak bude jejich obec rozvíjet, pomáhat jim apod. Ve skutečnosti to tak úplně jednoduché samozřejmě není. Každý člověk zastává ve svém postavení, ve svém životě, více sociálních rolí najednou. Náš zvolený zastupitel tedy nebude „pouze“ starosta, ale i otec, přítel, myslivec... a podle toho se bude i určitě chovat. Jak jsem již uvedla, každý z nás „hraje“ ve svém životě hned několik rolí. V této práci se budu věnovat tomu, jestli se dají ostatní role zastupitele města skloubit s tou hlavní, a to je role starosty. Vzniká mezi některými rolemi konflikt? Jsou v nesouladu? Dá se skloubit role starosty a role přítele např. při řešení sousedských vztahů? Vnímají tento konflikt rolí samotní občané obce? V tuto chvíli se nám nabízí celá řada obdobných otázek.

Další problematika, na kterou se v práci zaměřím, se týká sociálního poznávání. Zde jde především o to, že ve většině případech hodnocení ostatních lidí dělá valná většina z nás chyby. Tohoto tématu se do velké míry týká i problematika atribucí, což je sklon přisuzovat lidskému chování jednoznačnou příčinu. Z této oblasti mi opět vystupují nezodpovězené otázky, jako např. zda občané nepřipisují určité chování starosty obce tomu, že je bratr, přítel, člen mysliveckého spolku apod. a nevědomě se tímto dopouštějí atribuční chyby. Na základě čeho se starosta podle občanů rozhoduje? I z odpovědí na tuto otázku se dají odvodit určité poznatky.

Doufám, že po zpracování této práce naleznou odpovědi na tyto a další podobné otázky a podaří se mi tak přispět k rozvoji naší obce. Práce by měla být přínosem nejenom pro mě, pro širší veřejnost v naší obci, ale především pro zastupitele. Nemyslím tím jen jednoho vybraného zastupitele, na kterého se zaměřím ve výzkumu, ale i ostatní, kterým by tato práce mohla posloužit alespoň k zamyšlení nad sebou samým a porovnání svých pocitů a názorů s názory a pocity spoluobčanů.

I Teoretická část

1. Osobnost v sociálním prostředí

1.1. Pojetí osobnosti versus role

Ve starší psychologii se rozlišovaly pojmy osobnost a osoba. Osobnost jako vnitřní psychická podstata člověka, osoba poté jako vnější veřejný projev psychiky člověka. [6] Pojem osoby byl později nahrazen pojmem role. Ten vyjadřuje to, co se od člověka očekává v určitých situacích a s ohledem na jeho věk, pohlaví, sociální status a konkrétní společenské funkce (jako např. lékař, učitel, hostitel apod.) [5]

Zde byla opět položena otázka, zda je chování člověka v rolích projevem jeho psychické autenticity nebo zda jsou role jen „odložitelné masky“, které lidé přijímají, aby vyhověli požadavkům morálky, slušnosti nebo také společnosti, ve které žijí. Existují nepochybně role, s nimiž se člověk více či méně ztotožňuje, a role, které odmítá – a jestliže v nich vystupuje, pociťuje je jako donucení. Lidé neradi přijímají role, v nichž se cítí být využívání, ponižování, omezování apod.; homosexuální žena nemůže dost dobře přijmout roli normální manželky. [5]

Na druhou stranu však existují role, do nichž člověk postupně vrůstá a chápe je jako své přirozené povinnosti. Jsou to např. role otce, matky, méně se pak může ztotožnit např. s rolí žáka, zaměstnance, vojáka. Je-li určitá role výrazně odměňována, stává se zdrojem uspokojení a není pociťována jako něco nevlastního, vynuceného. Myslím si, že právě míra odměňování a míra ztotožnění jedince s rolí je velmi důležitá. Pozitivní odměna bude dozajista také souviset s kladným vztahem člověka k dané roli.

Je tedy zřejmé, že míra ztotožnění se s rolí je u každého jedince různá. Podle mého názoru záleží jak na jednotlivé roli, tak také na jedinci. Každý z nás může zastávat určitou roli úplně jiným způsobem, jde zde především o osobní charakteristiky jedince, ale i o jiné faktory, o kterých se ještě zmíním dále.

Jednotlivec zastává v průběhu svého života celý systém rolí, který může být více či méně vnitřně jednotný. Mnohé role se stávají zdrojem nových motivací člověka, jako např. manžel, otec, začínající podnikatel apod. [6] Z tohoto důvodu je tedy ostré odlišování role a osobnosti nesprávné, i když existují případy, kdy je role pocíťována jako zátěž a je v tomto smyslu spojena s nošením masky, pokud je vykonávána.

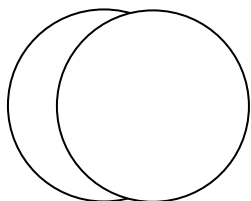
Následující obrázek nám názorně popisuje vztah osobnosti a role.

- A) **Ztotožnění se s rolí** – osobnost se s rolí překrývají, ztotožňují se. Lze tedy předpokládat, že jedinec bude více v souladu, než je tomu v druhém případě B)
- B) **Odmítnutí role** - osobnost a role jsou striktně odděleny.

Obrázek č. 2: Vztah osobnosti a role

A) Ztotožnění se s rolí

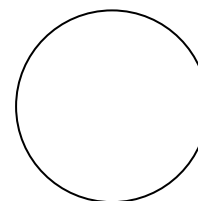
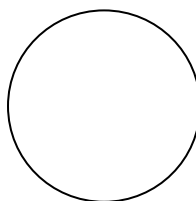
Osobnost Role

B) Odmítnutí role

Osobnost

Role

(Zdroj: [5], str. 14)

1.2. Determinace osobnosti

Sociokulturní vlivy na utváření osobnosti se komplexně projevují především tím, že se u každého lidského individua vytváří určitý systém závazných a jeho okolím očekávaných způsobů chování, které vytváří systém rolí. [5] Jsou role, které hraje každý člověk *jako člen společnosti* (otec, úředník, rybář..) a na druhou stranu existují určité role, lépe řečeno určitý způsob chování, který se vyžaduje *v každé sociální situaci*. Tak např. když vstoupíme do obchodu, abychom si něco nakoupili, dostáváme se do role nakupujícího, vstoupíme-li do autobusu, jsme v roli cestujícího, jdeme-li do kina, jsme v roli diváka, jsme-li na návštěvě, jsme v roli hosta. Každá z těchto rolí opět vyžaduje dodržovat určitá pravidla chování, jestliže je porušíme, vyvoláme různé druhy nesouhlasných, odmítavých reakcí sociálního okolí.

Osobnost je poněkud jednostranně chápána jako „systém internalizovaných rolí.“ Chování v roli (Rb) může být podle E. Rotha chápáno jako funkce následující řady proměnných: hodnoty (H), normy (N), osoby (O) a cíle (C):

$$\begin{array}{l} H, N = f(O, C) \\ Rb = f \quad O = f(H, N, C) \\ C = f(H, N, O) \end{array}$$

Zdroj: [5]

Z této formulace je patrné, že vztah osobnosti a role je složitým komplexem interakcí, v nichž dominují vlastnosti osobnosti a hodnota, která je osobností dané roli připisována. [5]

Je tedy zapotřebí zdůraznit, že systémem rolí se osobnost nevyčerpává, její obsah i projevy jsou bohatší než chování vázané na její role. V těch jsou pak obsaženy určité společensky sankcionované povinnosti a práva, příkazy a zákazy a role samy mohou být pocíťovány jako samozřejmosti nebo tlaky různého stupně. [5]

V různých kulturách existují různá pojetí rolí mužů a žen, dětí, starců, manželů, jakož i role specifické jako např. šaman. Mimo to, jsou také stanoveny různé hranice mezi normalitou a patologií. Rozdíly v chování příslušníků různých kultur, jakož i např. rozdíly chování žen a mužů v rámci téže kultury se dají vysvětlit a doložit spíše vlivem rozdílných kulturních vzorců a rolí než rozdílnou genetickou výbavou.

1.3. Charakter versus role

Pojem charakter vyjadřuje celkový hodnotící pohled na činnost osobnosti přístupnou vnějšímu pozorování. [5]

Role je chápána jako očekávání, které sociální okolí klade na chování jedince v určité situaci z hledisek jeho základních charakteristik, jimiž jsou pohlaví, věk a socio-ekonomický status. V konkrétní roli (např. otce, nakupujícího nebo bankovního úředníka) se pak subjekt chová svým osobitým způsobem. Je to více či méně spontánní sebevyjádření subjektivního pojetí určitého sociálního úkolu, toho, co sociální okolí od jedince určitého pohlaví, věku a statusu

v určité situaci očekává. Chování v rolích, tj. v podstatě sociální chování jedince vůbec, je také důležitým aspektem jeho psychologické charakteristiky. [5]

2. Role

Jak jsem již uvedla výše, každý jedinec se v průběhu svého života stane členem různých sociálních skupin. Všechny tyto skupiny od něj vyžadují, aby zde převzal a plnil určité role, které odpovídají jeho pozici. Jak se chová v určitém sociálním postavení, jak dobře zvládne požadavky své role, to všechno se projeví i na hodnocení a akceptace skupinou. V realizaci jakékoli role se projeví individuální zvláštnosti osobních dispozic jedince, ale má na ni významný vliv právě i skupina, její požadavky a očekávání. [8]

Roli můžeme tedy definovat jako soubor normativně vymezeného, v této pozici očekávaného, dovoleného i vyžadovaného chování. [8]

Zde následuje jiná definice role: **Role je soustava potřeb, cílů, názorů, citů, hodnot a činností, které by podle očekávání členů určité společnosti měly charakterizovat typického představitele dané pozice (je to tedy očekávaný způsob chování člověka v určité pozici).** [3]

Pojem role, odpovídá určitým způsobem divadelní roli. Je to také předpis určitých způsobů chování, tj. toho, co by měl člověk za dané situace dělat. Realizace každé role je, alespoň do určité míry, individuálně specifická. Jednotlivé složky osobnosti se zde uplatní různým způsobem: [8]

- *osobnostní vlastnosti jedince* – dominantní, emočně stabilní a extravertovaný člověk se bude chovat v roli otce jinak než jedinec, který je submisivnější, introvertovaný, emočně nestabilní, a má sklony k úzkosti
- *kognitivní faktor* – pro realizaci každé role mají význam znalosti a informace, které jedinec o této roli má. Člověk se chová tak, jak si myslí, že by se za těchto okolností chovat měl, např. v roli zastupitele dělá to, co podle jeho zkušeností do této role patří. Pokud o své nové roli nic neví, řídí se spíše svými pocity nebo názory okolí.

- *motivačně-emoivní faktor* – k realizaci role musí být jedinec patřičným způsobem motivován. Důležitou úlohu zde hraje osobní význam a hodnota této role, její místo v jeho hodnotové hierarchii, popřípadě míra identifikace s touto rolí. Eventuálně naopak, její odmítní, vynucené přijetí proti vůli jedince, minimální osobní význam apod. Jestliže je např. pro zastupitele tato role žádoucí, zvládne ji zcela bez problémů a s potěšením. V opačném případě ji bude spíše považovat za obtížnou a omezující.
- *kompetenční faktor* – realizace role závisí na různých schopnostech a kompetencích, které jedince disponují k jejímu zvládnutí. Ovlivňuje ji i úroveň vlastností, které jsou významné tehdy, je-li její realizace náročnější, pokud je v této souvislosti třeba odolávat zátěžím různého druhu apod.

Lze tedy říci, že pojem role určuje postavení jedince ve společnosti, v sociální struktuře, a proto je obsah každé z nich mimo jiné sociokulturně podmíněn.

2.1. Funkce rolí

Každá role **má pro člověka určitý osobní význam**, máme k ní nějaký vztah, který je dán mírou sociální prestiže, ale i osobními preferencemi, situačními faktory apod. Projevuje se i v oblasti našeho chování, vede k určitému způsobu jednání. [8]

*„Přidělená moc může být natolik lákavá,
že ji neodolá ani v zásadě slušný člověk“*

(Hayesová)

Tato myšlenka se po provedení několika experimentů prokázala. Jejím úkolem je nám ukázat, že roli ovlivňují jak osobní vlastnosti jedince, tak také situace, do které se člověk díky nové roli dostane. Tak např. vyšší postavení v práci podle této zkušenosti zapříčiní, že jedinec nebude jednat pouze na základě svých osobních vlastností. Do popředí se dostane pocit moci, vládnutí a člověk začne využívat dobré situace, do které se díky této role dostal.

Mezi další funkce role patří skutečnost, že **slouží sociální integraci jedince**. [8]

Každá sociální skupina klade na jedince různé požadavky, které jsou často prezentované ve formě rolí. Ty obsahují určitá očekávání, která je zapotřebí respektovat. Jedinec se musí chovat požadovaným způsobem jestliže chce, aby byl ve společnosti pozitivně akceptován. V roli zastupitele obce toto platí podle mého názoru dvojnásobně. Tato funkce je velmi zodpovědná, představuje mimo jiné jednání za více osob, prosazování jejich přání. Na druhou stranu ji může sledovat jakýkoliv člen sociální skupiny, v tomto případě města, a hodnotit ji.

Prostřednictvím každé naší role se zároveň **zdokonalujeme, formuje se naše osobnost**. Každá role podporuje rozvoj určitých vlastností a kompetencí. Může to být ale i v záporném slova smyslu. Jedním z těchto případů je pak třeba profesionální deformace, tj. zvýraznění určitých osobnostních rysů pod vlivem dlouhodobého výkonu určitého povolání.

Na jedné straně je role soubor požadovaného chování, povinností, jak jsem již uvedla výše, na druhé straně obsahuje i privilegia s ní související. Některé role jsou dokonce určeny přesnými právními předpisy. Mezi tyto role dozajista patří i role zastupitele města.

Normativní vymezení role je definováno:

- *Příkázaným chováním*, které je v této situaci vyžadováno za každých okolností, eventuálně které je vždycky odmítáno. V tomto směru skupina na člověka vyvíjí určitý tlak, aby byl konformní a choval se žádoucím způsobem. Mnohdy jde ještě o víc, nutí jej, aby přijal nejenom její normy chování, ale i její hodnoty a postoje. To znamená, aby se s ní identifikoval.
- *Přípustným chováním*, které je tolerované, ale není výslovně příkázané či zakázané. V mnoha situacích jsou přijatelné různé varianty chování a jejich výběr závisí na každém jednotlivci, nebo na daných okolnostech. Zde má člověk větší možnost volby zvolit si způsob naplnění role. [8]

2.2. Členění rolí

Každá role vyplývá z určité pozice, která určuje místo jedince v sociální skupině, má svůj status, tzn. společenský prestiž a hodnotu. [8]

Již zpočátku jsem uvedla, že v průběhu života získává člověk různé role. Ty lze poté členit dle různých hledisek.

A) Jedno z nich je **způsob získání role**. Podle něj rozlišujeme:

- *Obligatorní role*

- jsou nám přisouzeny již samotnou existencí
- mohou být dané
 - vývojovou fází – role dítěte, starce
 - pohlavím – role muže, ženy
 - sociální pozicí – role školáka, pracujícího
 - zdravotním stavem – role zdravého, nemocného
- Žádnou z těchto rolí si nemůžeme vybrat, nezávisí pouze na naší vůli. Na druhou stranu se ale každý jedinec může chovat i v jednotlivých rolích odlišně. Závisí to na jednotlivci, jak se s danou rolí vyrovná.

- *Volitelné, alternativní role*

- Přijímáme je dobrovolně, na základě naší vůle, motivace
- Jsou to role spojené s:
 - společenským stavem – svobodný, ženatý
 - profesí – role zastupitele, manažera, dělníka
 - rodičovstvím – mohu se rozhodnout zda chci nebo nechci děti
 - s určitým postojem k druhým lidem - role přítele apod.
- Tyto role jsou již součástí osobní hodnotové hierarchie. Jestliže ovšem jednu z nich ztratíme, můžeme ji nahradit jinou rolí. Pro poznání osobnosti mají ovšem tyto role větší význam než role uložené či vnucené okolnostmi. Člověk si tyto role vybírá sám, proto si myslím, že každá z nich ho tak trochu charakterizuje, odráží jeho vlastnosti, jeho povahu.

B) Role dále můžeme rozlišovat podle **míry vymezení jejich obsahu**.

- *formální role*

- dané předpisy, jasně stanovené, jakým způsobem mohou lidé tyto role získat
 - např. role zastupitele města, ředitele

- *neformální role*
 - o bez pravidel
 - o vznikají spontánně, tyto role si člověk vybere sám, nebo mu je skupina přidělí
 - např. role neformálního vedoucího ve skupině

C) Dále existují role **přisouzené**, neboli **atribuované**.

- tyto role jsou přisuzovány jedinci na základě jeho osobnostních vlastností. O atribuci se ještě zmíním podrobněji v další části této práce.

D) Role můžeme rozdělit i podle **obecné sociální pozice**.

- *podřízené* – např. ve vztahu k zaměstnavateli
- *souřadné* – např. ve vztahu k příteli
- *nadřazené* – např. rodič ve vztahu k dítěti, zastupitel ve vztahu k občanovi

2.3. Konflikt rolí

Veškeré role, které získáváme či později ztratíme v průběhu našeho života, jsou součástí naší identity, jsou v naší osobnosti určitým způsobem integrovány, a vytváří se zde tlak na udržení jejich vzájemného souladu. [8]

Vztahy mezi jednotlivými rolemi mohou být ovšem různé. **Role mohou být:**

- *v souladu*
- *v neutrálním vztahu*
- *může vznikat konflikt.*

Integrace, slučitelnost rolí, není v každém případě tak jednoduchá, jak by se na první pohled mohla zdát. Zde opět vše závisí na každém jednotlivci, jak se zachová, jak neshodu rolí vyřeší.

Řešení dlouhodobého konfliktu dvou osobně významných rolí může být různé. Stejně jako v případě jiných konfliktů jím může být preference jedné varianty, jindy pokus o kompromis, nebo o únik ze situace, kterou jedinec nedokáže v dané chvíli zvládnout. Většinou se v této situaci pak preferuje role, která má pro nás větší osobní význam, s kterou jsme více identifikováni. [8]

3. Sociální poznávání a atribuce

Lze všeobecně říci, že většina z nás je v kontaktu - interakci s ostatními lidmi. Ačkoliv si to možná ani neuvědomujeme, tito lidé na nás působí a my sami jejich projevy vnímáme a interpretujeme, dáváme jim určitý význam, a vytváříme si k nim nějaký vztah. My pak působíme na ostatní podobně a oni zase zaujímají určitý postoj k nám.

Člověk takto získává různé poznatky, jednotlivé projevy pro něj nabývají nějakého významu a smyslu, učí se je diferencovat a reagovat na ně. Sociální interakce jej také nějakým způsobem ovlivňuje a formuje jeho osobnost, zejména v období dětství, ale pokud je intenzivní nebo nějak subjektivně významná, projevuje se i později, v dospělosti. Sociální poznávání tedy zahrnuje vnímání, interpretaci a předvídání různých projevů jednotlivých lidí, ale také sociálních skupin i celé společnosti, uplatňuje se zde sociální inteligence neboli souhrn specifikovaných schopností jedince. [8]

Každý člověk si postupně vytvoří určitý způsob vnímání a posuzování sociální reality, který je pro něho typický vzhledem k jeho příslušnosti k určité sociální skupině. [6]

3.1. Průběh procesu sociálního poznávání

Interpersonální percepce je zcela subjektivním procesem, v jehož průběhu nevnímáme druhého jaký je, ale na základě selektivně přijímaných informací si vytváříme svůj vlastní sjednocený a také někdy dosti strukturovaný obraz o každém člověku, o jeho osobnosti. [1]

Ve většině případů postupujeme následovně: [1]

- nejprve pozorujeme určité *znaky* druhého člověka (vzhled, verbální projevy)
- dále poměřujeme pozorované znaky svými *interními identifikačními pravidly*, s cílem vyvodit závěry o náladách, postojích pozorované osoby
 - o Interní identifikační pravidlo je např. že tlustí lidé jsou optimističtí, mají vždy dobrou náladu.

- konečnou etapou interpretace projevů druhých lidí bývá spojování určité vyvozené vlastnosti či vnitřního stavu s dalšími charakteristikami na základě vlastních asociačních pravidel.
 - o Tato pravidla si lidé vytvářejí v průběhu svého života a používají je k tomu, aby s jejich pomocí na základě výskytu určité vlastnosti či projevu u daného člověka mohli automaticky vyvodit existenci dalších podobných vlastností.

Ve většině případů pak na základě pouhé jedné vlastnosti „doplníme“ další charakteristiky očekávané osoby do uceleného obrazu její osobnosti. Děje se tak díky **implicitní teorii osobnosti**. V ní jde o vnitřní, na individuální zkušenosti založené přesvědčení o tom, které osobnostní charakteristiky se u lidí vyskytují současně. Toto přesvědčení má každý člověk, i když různí lidé obvykle jiné. Lze tedy říci, že se implicitní teorie při poznávání druhých lidí hojně prosazují, neboť ostatním umožňují vytvořit si o každém člověku ucelený (i když ve většině případů zkreslený, nepřesný) obrázek. Současně s výše uvedenými procesy probíhá i proces kauzální atribuce, o které se zmíním ještě později. [1]

Sociální hodnocení bývá pak ovlivněno potřebou hledat příčiny a motivy lidského chování a dávat tomuto jednání nějaký význam a smysl. Tato tendence se projevuje tzv. kauzální atribucí. **Atribuce je sklon přisuzovat lidskému chování jednoznačnou příčinu**. Většinou trvalejšího charakteru, např. nějakou osobnostní vlastnost. Taková znalost pak neusnadňuje jen jeho aktuální orientaci, ale může být užitečná i k odhadu budoucího povolání. Úvahy o příčinách lidského jednání ovšem bývají často nesprávné. V kauzálních atribucích lze rozlišit tři aspekty, vztahující se k: [8]

- diferenciaci příčin – zda tuto situaci ovlivnily:
 - o *vnitřní charakteristiky* (dispoziční atribuce)
 - o *vnější faktory* (zda je daná situací, aktuálními podmínkami - situační atribuce)
- stabilitě kauzálního mechanismu – zda ji lze považovat za:
 - o *stálou* (umožňující předvídat příslušné projevy i v budoucnosti) – osobnostní vlastnosti a kompetence
 - o *náhodnou* (a tudíž z hlediska predikce nevýznamnou) – štěstí, náhoda
- míře kontrolovatelnosti – možnosti člověka ovlivnit určité dění. Jestliže je událost vysvětlována vnějšími faktory, pak ji jedinec příliš ovlivnit nemůže.

3.2. Atribuce

Jde o zjišťování příčin sociálního chování druhého člověka, jehož základem je rozhodování, zda to, co druhý dělá, je podmíněno hlavně vnější situací nebo spíše jeho osobnostními vlastnostmi. Obvykle si průběh výše zmíněného chování vůbec neuvědomujeme. Je však velice důležité, protože ovlivňuje naši interakci s druhými lidmi. [1]

Atribuční teorie se zabývá přisuzováním příčin vlastního i cizího chování. (F. Heider). Atribuční styl poté znamená veškeré konzistentní postupy, kterými člověk provádí atribuci svého života. [3]

Určitou obranou a určitou tendencí k hledání příčin je tzv. atribuce příčin. Jedná se o přisouzení příčin, v našem případě vlastních úspěchů a neúspěchu, určitým okolnostem. Různé aspekty tohoto fenoménu ukazuje následující tabulka:

Obrázek č. 3: Aspekty atribuce příčin

	Interní	Externí
Stabilní	<i>Schopnosti</i>	<i>Obtížnost úkolu</i>
Nestabilní	<i>Úsilí</i>	<i>Štěstí (náhoda)</i>

(Zdroj: [5], str. 187)

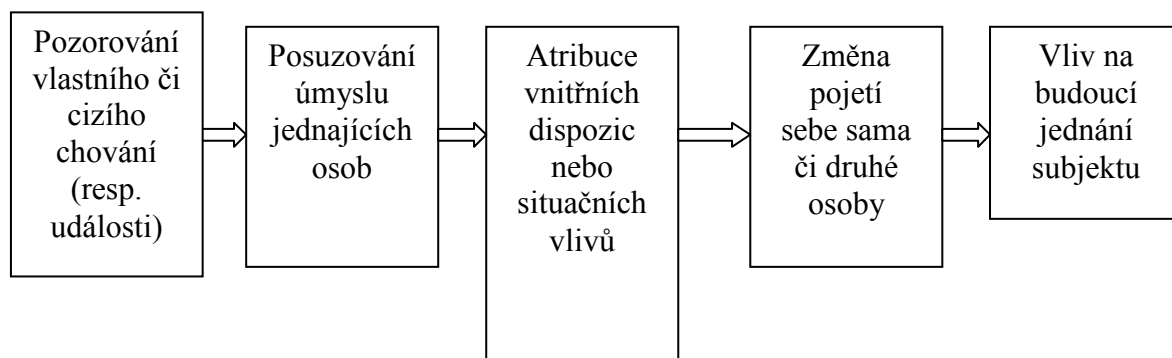
Atribuce příčin úspěchu a neúspěchu v jednání má, jak ukazuje horní schéma, dvě dimenze:

- *interní-externí*
- *stabilní-destabilní.*

V prvním případě to znamená atribuci příčin svým schopnostem, resp. svému úsilí, nebo obtížnosti úkolu či štěstí nebo náhodě; v druhém případě to znamená již naznačenou kombinaci interní a externí atribuce s hledisky stabilní-nestabilní.

Příčiny jednání přisuzují lidé nejen sami sobě (autoatribuce) a nejen ve vztahu ke svým úspěchům a neúspěchům, ale přisuzují je i druhým osobám; když je pozorují, ptají se, proč tito druzí učinili to, co učinili, proč se např. soused věnuje tolik své zahrádce, proč určitý politik řekl to, co řekl, proč se panu X tak daří v podnikání atd. [5] Vše je názorně zobrazeno na následujícím obrázku.

Obrázek č. 4: Blokové schéma atribuce příčin

(Zdroj: [5], str. 187)

3.3. Atribuční chyba

V atribučování se uplatňuje určitá tendence označovaná jako *základní atribuční chyba*. Ta spočívá v podceňování situačních a přeceňování osobnostních vlastností jedince, který je předmětem atribuce. [5] Je to tedy přeceňování vlivu vnitřních faktorů a podceňování vlivu vnějších faktorů, považování je za více méně náhodné. [8]

Zkráceně řečeno se dá *atribuční chyba* charakterizovat jako **podceňování situace u druhých, ale přeceňování obtížnosti situace u sebe**. [3]

Atribuční chyby vyplývají i z toho, že máme sklon vysvětlovat lidské jednání pomocí jedné nebo dvou osobních vlastností, přestože ve skutečnosti je ovlivňuje mnoho různých faktorů, jak jsem již uvedla v předchozím textu.

Avšak bylo také zjištěno, že při atribučování negativních vlastností, úmyslů atd. shledáváme u cizích osob příčiny v nich samých, kdežto u sebe sama ve vnějších okolnostech (to souvisí s udržováním vnitřní psychické rovnováhy). [5]

Zde stojí za zmínku úvaha o atribucích ve vztahu k rolím. Jedná se především o to, zda občané nepřipisují určité chování starosty obce tomu, že je bratr, přítel, člen mysliveckého spolku apod. a nevědomě se tímto dopouštějí atribuční chyby. Odpověď na tuto otázku chci najít v praktické části mé práce.

3.4. Chyby při vnímání druhých

Nejenom při vnímání, ale i při následném hodnocení druhých lidí se často dopouštíme i mnoha omylů a nepřesností. Nejedná se ale pouze o atribuční chyby. Ostatní omyly bývají velice často natolik zakomponovány do percepčního procesu, že je prakticky nemožné je zcela eliminovat. Již pouhé vědomí o nich však může lidem napomoci ke zmírnění jejich účinku. [1]

Jedná se o následující chyby: [1]

- **efekt pořadí**
 - tendence podlehnout buď prvnímu dojmu o druhém člověku, či naopak přehnaný vliv posledního dojmu na celkovou představu o daném jedinci
- **haló efekt**
 - skutečnost, že se posuzovatel nechal přehnaně ovlivnit nějakým výrazným znakem druhého člověka, který následně zabarvuje charakteristiky ostatní, ať již v pozitivním či negativním směru
- **stereotypizace**
 - tendence připisovat druhým lidem určité charakteristiky pouze na základě přiřazení dané osoby do nějaké sociální skupiny podle určitých kritérií (např. muž X žena, etnická, národnostní, věková kritéria)

- **projekce**

- o tendence „promítat si“ své vlastní rysy do druhých lidí, tendence připisovat své pocity či motivy jiným osobám

Snížení počtu těchto chyb v procesu sociální percepce je velice obtížné.

3.5. *Okénko JOHARI*

Dalším obtížně odstranitelným problémem při poznávání druhých lidí bývá i skutečnost, že si vnímající subjekt sám svým jednáním může poznání druhých lidí podstatně zkreslit. Vyplývá to z toho, že sociální percepce je již součástí interakce a komunikace. Proto je vnímající osoba vždy současně i osobou vnímanou. To tedy značí, že poznání druhých lidí si sami zkresluje na základě vlastního jednání navozeného prvním dojmem, které vyvolává specifickou odezvu druhé strany. [1]

K ilustraci neúplnosti naší představy o tom, jak naše chování působí na druhé, můžeme využít grafického vyjádření v podobě tzn. Okénka JOHARI. [1]

Obrázek č. 5: Okénko JOHARI

OBLASTI CHOVÁNÍ	Znamé sobě samému	Neznamé sobě samému
Znamé druhým lidem	A	C
Neznamé druhým lidem	B	D

(Zdroj: [1], str. 181)

Kvadrant A – oblast chování, kde motivace i vlastní projevy jsou jejich nositeli jasné a stejně tak je vnímají i ostatní. Jde o „veřejnou osobu“ v člověku. Pokud tato „osoba“ svým rozsahem překračuje rámec vymezený příslušným kvadrantem, nedělá člověku problémy navazovat kontakty s lidmi a dokáže se obvykle s každým snadno domluvit. Je pak pro druhé „dobře čitelný“

Kvadrant B – oblast chování a motivace je známá jen jejich nositeli, ale ostatním nikoliv. „Soukromá osoba“ v každém člověku je představitelkou vnitřních, intimních záležitostí,

s nimiž se „nechodí na trh“. Pokud však má daný člověk příliš mnoho různých „tabu“, tj. řada věcí je pro něj obtížně sdělitelná, nebo dokonce vůbec nesdělitelná, stává se pro druhé „málo čitelným“. Nevědí pak obvykle, jak se k němu mají chovat.

Kvadrant C – zde jde o tzv. slepou oblast sebepoznání, „slepé místo“. Jde o tu část chování určitého člověka, která je ostatním účastníkům interakce dobře známa, zatímco dané osobě zůstává utajena. Je možné se zde setkat zejména s některými nepříznivými osobnostními charakteristikami, jejichž existenci člověk ve svém vědomí potlačil. Nepřipouští si, že by je měl, protože se s nimi nedokáže vyrovnat. U mnoha lidí bývají ovšem tyto „slepá místa“ důsledkem toho, že si v dostatečné míře nevšímají toho, jak jednají, jak se projevují, jak působí na druhé a jak je druzí vnímají.

Kvadrant D – jedná se o „neznámou oblast“, o tu část vlastního chování a jeho motivaci, která zůstává člověku samému i jeho okolí utajena. Čím je oproti ostatním oblastem větší, tím je větší i pravděpodobnost, že daný člověk bude mít dříve nebo později určité problémy, popř. poruchy ve svém jednání či dokonce poruchy osobnosti. [1]

Pro dobře fungující interakci a komunikaci mezi lidmi je důležité, aby byla oblast A větší než oblasti ostatní, zejména oblasti B a C. Je to nezbytné zvláště u osob, které v rámci výkonu své pracovní činnosti převážně jednají a komunikují s druhými lidmi, jako např. zastupitel obce. Dobře viditelná „veřejná osoba“ je u člověka tohoto postavení nezbytným předpokladem pro to, aby se se svými lidmi snadno domluvil. [1]

K tomu, aby si poté zastupitel uvědomil, jak jeho chování působí na řízené pracovníky, či ostatní spoluobčany, bude užitečné, když zaměří svou pozornost na „zrcadlo“, které mu nastavují druzí lidé svým přístupem a způsoby jednání s ním. Tato zpětná vazba zvyšuje účinnost interakce a komunikace vedoucího s řízenými pracovníky. Je základem reciprocit ve vztazích mezi nimi a je také obvykle podmínkou efektivní spolupráce v podniku.

4. Obecně právní aspekty

V dalším celku této práce velice stručně nastíním problematiku orgánů obce, jejich složení, vzájemné vztahy. Vzhledem k tomu, že výzkum budu směřovat na hlavního zastupitele obce, starostu, tak také v této části se na něj více zaměřím. Definuji jeho základní povinnosti a také naopak pravomoci. Teoretické poznatky budu již v této části do jisté míry doplňovat informacemi z naší obce, kde v praktické části provedu výzkum.

4.1. Zastupitelstvo města

Členové zastupitelstva

Zákon o obci rozlišuje členy zastupitelstva na uvolněné, tzn. ty, kteří jsou dlouhodobě uvolnění z pracovního poměru a vykonávají tuto funkci na plný úvazek. Druhá skupina, která je podle mého názoru větší, jsou členové neuvolnění, kteří mají ještě při této funkci své vlastní zaměstnání. Podle tohoto zákona mohou, ale nemusí tito členové zastupitelstva dostávat od obce finanční odměnu.

V naší obci je voleno do zastupitelstva devět členů. Všichni členové mají ještě jiné zaměstnání, tzn. že podle předcházející definice je mohou řadit do skupiny členů neuvolněných.

Vztahy zastupitelů obce s obcí neupravuje zákoník práce. Funkce člena zastupitelstva je tedy funkcí veřejnou. Zastupitelstvo volí starostu, místostarostu a další členy rady obce na svém ustavujícím zasedání. [2]

Rada obce

Radu tvoří starosta, místostarosta (nebo místostarostové) a další radní.

Rada je výkonným orgánem obce pro samostatnou působnost a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu, které také jednotlivé členy volí. Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje plnění jeho usnesení. [2]

Starosta obce

Starosta zastupuje obec navenek, což znamená, že jeho postavení lze do určité míry přirovnat k postavení statutárního orgánu právnické osoby. [2] Ovšem o většině otázek samostatné působnosti rozhodují kolektivní orgány, což je zastupitelstvo a rada obce.

Právní úkony, které vyžadují schválení kolektivními orgány, může starosta provést právě jen po jejich předchozím schválení v zastupitelstvu či radě, jinak jsou tyto úkony od samotného počátku neplatné. [2]

Starosta

- podepisuje právní předpisy obce, usnesení zastupitelstva obce a rady obce
- nemá vůči rozhodnutí zastupitelstva právo veta

Ve vztahu k radě přiznává zákon starostovi jednu velmi významnou pravomoc. Má-li za to, že je její usnesení nesprávné, může jeho výkon pozastavit a věc předložit k rozhodnutí nejbližšímu zasedání zastupitelstva. Starosta může usnesení rady obce pozastavit tehdy, domnívá-li se, že odporuje zákonu nebo jinému právnímu předpisu. Může tak ovšem učinit i v případech, kdy má za to, že je usnesení z nějakého důvodu (např. finančního) pro obec nevhodné nebo nevýhodné. V zastupitelstvu pak hlasováním dají starostovi za pravdu a usnesení rady obce zruší, nebo se naopak přikloní na stranu rady obce a její původní usnesení potvrdí. [11]

4.2. Komunikace s občany

Při získání jakéhokoli postavení v samosprávě se jistě i nadále vyplatí mít stále na paměti, že zastupitel patří do stejné obce či města jako ti, kteří ho zvolili. Věří mu a zvolením mu jasně vyjadřují, že chtějí, aby je ve vedení obce zastupoval.

Proto je pro zastupitele velice důležitá zpětná vazba, tedy stále znát potřeby a vůli spoluobčanů. Určitě sem patří jejich přání žít v obci bez problémů, v bezpečí, s fungujícími

službami, v čistém a příjemném prostředí, s dostatkem příležitostí, jak trávit volný čas apod.
[2]

Na druhou stranu ale zastupitel potřebuje od občanů pozitivní přijímání jeho aktivit, pochopení cíle a záměrů, dále také vyjítí vstříc, když to zastupitel potřebuje a v neposlední řadě také důvěru, tzn. považovat svého zastupitele za spolehlivého a důvěryhodného partnera.

Existuje několik způsobů komunikace zástupce obce s občany. Pro účely mé práce uvádím pouze ty, ve kterých se občané dostávají do interakcí se starostou, tzn. že mají možnost pozorovat jeho chování a atribuovat.

Jsou to především:

- *Debaty, setkání s občany a ze zákona veřejná jednání obecního zastupitelstva*
 - o Výhodou je zpětná vazba, oboustranná výměna informací
- *Den otevřených dveří*
 - o Důležité je výběr vhodného termínu či vhodné příležitosti k tomuto dni.
 - o Veřejnosti se ukáží místa, která nejsou normálně přístupná (pracovna starosty).
 - o Cílem je nabídnout lidem nadstandardní informace, které pak mohou pozitivně ovlivnit jejich názory.

Dále uvádím možnosti nepřímé interakce:

- *Informování prostřednictvím mobilních telefonů – SMS*
 - o Využívá se v obcích, kde není k dispozici obecní rozhlas.
 - o Je to nová moderní technologie, zasílání SMS občanům přes internet.
 - o Předpokladem je to, že občané budou mít o tuto službu zájem a svěří své telefonní číslo.
 - o Podle mého názoru tato metoda není jedna z nejbezpečnějších. Kvalita služeb operátorů se může lišit a ne všichni občané budou moci či chtít poskytnout své mobilní číslo.
- *Dopisy, vizitky a drobné tiskoviny*
 - o Stejně jako informace, které nesou, je důležitý i jejich vzhled.
 - o Jednotný vizuální styl prokazatelně přispívá k celkovému dojmu.
- *Předávání informací médiím*
 - o Tj. hromadným sdělovacím prostředkům – tisk, rozhlas, televize [2]

Při komunikaci mezi zastupitelem a občany dochází do jisté míry k mnoha šumům, tzv. bariérám, které poté ústí v konflikty. Největší bariéry tvoří individuální a společenský hodnotový systém a případně „normy“, dále vnímání a z toho vyplývající komunikační styl. [2]

Komunikačnímu stylu se učíme od malička (např. podání ruky při pozdravu). Podle očekávání a zkušeností, které máme o dané situaci, je každý z nás individuálně predisponován. Proto vznikají nedorozumění a konflikty, které nejsou vždy jen naschvály, jak si občas myslíme, ale vyplývají z toho, že každá osobnost má jinou individuální minulost a přítomnost. [2]

Při řešení konfliktu nebo v začínající komunikaci je velice nutné si věci nejdříve vysvětlit, poznat výchozí pozice a pak teprve záležitost řešit. Zde by si měl ovšem zastupitel uvědomit, že s „druhou stranou“ bude např. v budoucnu ještě někdy jednat, bude vedle ní žít, setkávat se s ní ve své obci či městě.

Modely řešení konfliktu

- *autoritativní řešení*
 - důraz je kladen na výsledek, zastupitel využije své kompetence, ale vůbec nevnímá vztah k druhému, s nímž případ řeší
 - v tomto případě je podceňen fakt, že s druhou stranou ještě někdy v budoucnu bude jednat, žít vedle něho, něco od něho chtít
 - jde zde o prosazení autority

- *přizpůsobení se*
 - v tomto případě se klade důraz na vztah s voličem, sousedem, klientem
 - výsledek, či původní záměr jde do pozadí

- *únik*
 - odložení řešení či výsledku
 - nediskutování o věci, případný odchod

- *kompromis*
 - obě strany něco získají, zároveň ale musí v určitých směrech ustoupit
 - většinou se zachovávají do jisté míry i dobré vztahy

- *dohoda*
 - nejefektivnější model
 - je založený na respektování názorů stran, které se na řešení podílejí
 - přinese plné zachování dobrých a perspektivních vztahů všech účastníků
 - mnohdy přinese ještě nové nápady, protože dohodu vytvářejí v tvořivé atmosféře všichni zúčastnění
 - je časově nejnáročnější, ale zato nejperspektivnější a přináší uspokojení jak z řešení, tak i naplnění dobrých vztahů.
 - tento model se obrací do budoucna a nevyzdvihuje nedorozumění

5. Shrnutí teoretické části

Z dosavadních teoretických poznatků vyplývá nutnost nejprve si identifikovat nejdůležitější role, jejichž nositelem je konkrétní zastupitel. Tyto role můžeme v první řadě rozdělit dle míry vymezení jejich obsahu na formální a neformální. V první skupině se nachází role zastupitele obce, která může velice snadno přijít do konfliktu s rolí z neformální skupiny, např. role vedoucího zájmového spolku či role suseda. Každý člověk ve svém životě „hraje“ hned několik rolí. Jak ještě ukáží v praktické části, těchto rolí je celá škála. Vyplývá nám zde tedy otázka, jak vnímají občané tyto role u svých zastupitelů, jestli pociťují mezi některými jejich rolemi konflikt.

Jak již víme z předchozího textu, pojem role je mimo jiné předpis určitých způsobů chování, tj. toho, co by měl člověk za dané situace dělat. Realizace každé role je individuálně specifická. Je zde tedy zapotřebí zdůraznit, že jednotlivé složky osobnosti se zde uplatní různým způsobem.

Již nyní si mohu na základě teoretické části definovat základní životní role zastupitele, které „hraje“ jako člen společnosti. Zvolila jsem členění rolí na formální tak neformální. Podle mého názoru vzniká nejvíce konflikt rolí mezi rolemi těchto skupin.

Neformální role

- 51-ti letý muž
- otec dvou dcer
- dědeček
- syn
- strýc, tchán, švagr
- rozvedený
- přítel či partner
- člen mysliveckého spolku
- a další neveřejné role

Formální role

- zastupitel obce
- občan
- podnikatel

II Praktická část

1. Cíle práce a výzkumné otázky

Hlavní cíl práce:

Ze samotného zadání mi vyplývají dva základní cíle, a to:

- zjistit, zda při výkonu funkce vidí občané v zastupiteli opravdu zastupitele (či nikoliv)
- a na základě čeho tak soudí.

První cíl se týká *percepce role*, tzn. v jaké roli vnímají občané svého zastupitele? Co se jim vybaví při vyslovení jeho jména? Opravdu si všichni představí svého zastupitele, či jim v první řadě bleskne hlavou vzpomínka na kamaráda, myslivce, nebo jakoukoliv jinou roli, kterou zastává.

Druhý cíl práce se týká *atribuce*, tzn. na základě čeho vnímají občané svého zastupitele? Na základě čeho si vysvětlují jeho jednání? Nedopouštějí se sami občané atribuční chyby, tzn. že si vysvětlují jeho jednání pomocí jedné nebo dvou osobních vlastností? Myslí si, že se jejich zastupitel rozhoduje na základě potřeb obce či na základě přátelství?

Jak jsem již uvedla, tak ve své práci se zaměřím na vybraného zastupitele obce – starostu a na vztahy obyvatelů s tímto zastupitelem.

Výzkumné otázky:

K dosažení hlavního cíle práce bylo zapotřebí stanovit a poté zodpovědět několik důležitých otázek:

- 1. V jakých rolích vnímají občané vybraného zastupitele obce?**
- 2. Jaké chování očekávají občané v roli starosty obce?**
- 3. Do jaké míry starosta obce splňuje tato očekávání?**
- 4. Které roli dává podle jejich názoru přednost při řešení konfliktních situací týkajících se života v obci?**
- 5. Spojují občané negativně hodnocené rozhodování starosty v konkrétních situacích s jeho vlastnostmi nebo je spojují s konkrétní rolí?**
- 6. Existuje zásadní rozdíl ve vnímání zastupitelových rolí mezi muži a ženami?**
- 7. Existuje rozdíl ve vnímání zastupitelových rolí mezi různými věkovými skupinami?**

2. Výzkumný vzorek

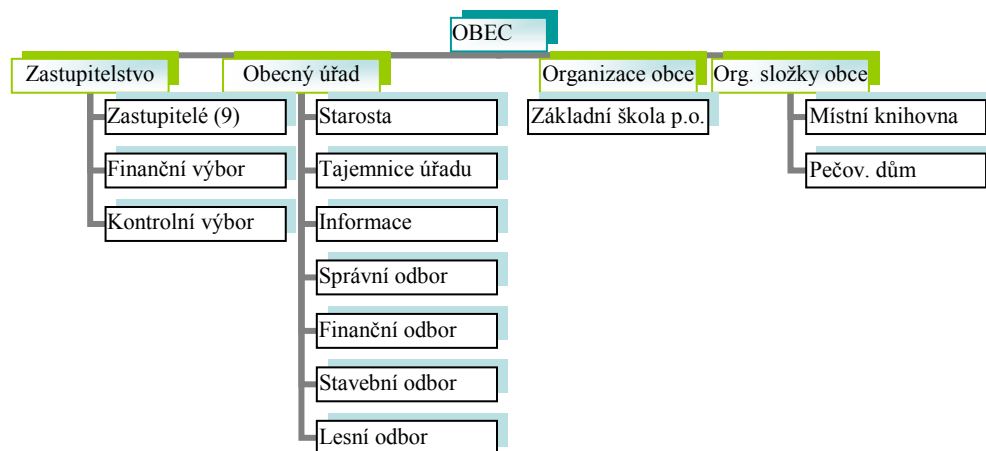
2.1. Obec

Z etického důvodu jsem se rozhodla pro nezveřejnění jména obce, kde budu aplikovat praktickou část této práce. Podle mého názoru to nebude mít žádný vliv na výsledek výzkumu. Jde tedy zcela o formalitu v rámci této práce. Uvedenou obec jsem v následující části popsala.

Pro výzkum jsem si vybrala větší obec na pomezí Jihočeského kraje a kraje Vysočina v ekologicky hodnotném a neporušeném okolí.

Tato obec vznikla jako územní samosprávná jednotka v souladu s § 1 zákona číslo 128/2000 Sb., o obcích v platném znění ke dni 1.4.2000 a dle § 4 tohoto zákona vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících. Je tedy právnickou osobou s plnou právní subjektivitou. Posláním obce je zajištění veřejné správy na svém území, případně výkon státní správy v územním obvodu a za podmínek stanovených zákony. Podle zák. č. 314/200 se jedná o obec s rozšířenou působností.

Graf č. 1: Organizační struktura obce

(Zdroj: vlastní)

Jak vidíme z předchozího grafu, zastupitelstvo v této obci čítá 9 zastupitelů volených občany. Dále je tomuto útvaru podřízen finanční a kontrolní výbor. Samotný obecní úřad je pak rozdělen do sedmi částí, které jsou opět znázorněny v grafu. V obci jsou dvě organizační složky a to místní knihovna a dům s pečovatelskou službou. Základní škola, která nyní funguje společně s mateřskou školou, je již právnickou osobou.

Památky

Pro četné požáry v minulých dobách nemá tato obec příliš mnoho památek, nejvýznamnější je zámek a kostel. Tento zámek není ovšem veřejnosti přístupný. V současnosti je v něm diagnostický ústav sociální péče.

Obrázek č. 6: Děkaný kostel Povýšení svatého kříže

(zdroj: [10])

Velikost

Katastrální výměra obce je 3 657,3 ha.

2.2. Obyvatelé

Celá aglomerace je tvořena jedenácti samostatnými jednotkami, které tvoří okolní vesničky. Výzkum byl proveden pouze v hlavní obci, kde má mimo jiné i sídlo reprezentant celé aglomerace. V následující tabulce uvádím počet obyvatel v této obci.

Tabulka č. 1: Přehled o počtu obyvatel (k 13.3.2007)

	Děti (do 18 let)	Dospělí
Muži	156	595
Ženy	132	604
CELKEM	288	1199

zdroj: [9]

Celkový počet obyvatel v obci je tedy 1487.

2.3. Výběr vzorku

V rámci této práce nebude zapotřebí oslovit všechny obyvatele obce. Již ze zadání vyplývá, že je nutné vyloučit nezletilé děti. Základní soubor je tedy pro tento výzkum tvořen 1199 obyvateli.

Tato práce má charakter pilotní studie a nelze tedy na jejím základě vyvodit obecné skutečnosti, je to pouze ukázka metody, zda bude fungovat. Na základě toho jsem se rozhodla oslovit přes 10 % dospělé populace v obci.

Výběr byl proveden náhodně. Dostala jsem k dispozici soupisku čísel v obci. Do každého osmého čísla jsem poskytla dva dotazníky s drobným vysvětlením účelu výzkumu. Poté jsem se s budoucím respondentem domluvila, kdy si pro dotazník přijdu. Několik domů se mi nepodařilo najít, či zastihnout majitele doma, někteří lidé odmítli spolupráci hned z počátku. Celkově jsem tedy rozdala 156 dotazníků. Anonymitu jsem těmto respondentům zaručila zalepenou krabicí, do které mi poté vyplněné dotazníky vkládali. Během 14-ti dnů jsem vybrala zpět 130 dotazníků.

Z tohoto počtu jsem musela 17 dotazníků vyloučit, protože nebyly zcela vyplněny, některé podstatné údaje v nich chyběly, nebo byly vyplněny nesprávně.

Tabulka č. 2: Velikost souboru

	Počet obyvatel v obci (starších 18ti let) = Základní soubor	Počet oslovených obyvatel, z toho:			
		Správně vyplněné dotazníky	Neplatné dotazníky (vyřazené)	Nevrácené dotazníky	Celkem
Počet	1199	113	17	26	156
(v % ze zákl.soub.)	100	9,4	1,4	2,17	13,00

(Zdroj: vlastní)

Z tabulky je patrné, že bylo osloveno celkově 13 % obyvatel v obci. Správných dotazníků bylo ovšem v závěru 9,4 % ze základního souboru.

2.4. Starosta

Pro výzkum jsem si vybrala hlavního zastupitele obce – starostu. Navštívila jsem ho jedno odpoledne, bylo to během 14ti denní lhůty, kdy jsem vybírala dotazníky od spoluobčanů. Oba výzkumy tedy proběhly ve stejném časovém horizontu. Po krátké ústní domluvě a představení práce jsem panu starostovi ponechala k vyplnění připravený dotazník s tím, že si pro něj během následujícího týdne přijdu. Měl tedy dostatek času dotazník vyplnit a promyslet si svoje odpovědi.

3. Metodologie

Jak jsem již uvedla výše, tato práce má charakter pilotní studie. Není tedy jejím úkolem pokrýt veškeré názory obyvatel obce, ale pouze části z nich. Výsledky práce poté poslouží k ověření následující metodologie a jejím případným úpravám. Cílem je vidět přínos takové práce a jestli má vůbec smysl pokračovat na základě tohoto způsobu zpracování.

3.1. Dotazníky

Jako nástroj zajištění empirických dat výzkumu jsem zvolila adresné písemné dotazování, tzn. dotazník. Vyhotovila jsem dotazníky dva, jeden pro obyvatele města, jeden pro samotného starostu.

Výhody dotazníků

Při tomto způsobu dotazování nedochází k nežádoucímu ovlivnění působením osoby tazatele, tzn. že respondent si dotazník vyplní sám v klidu doma, není pod nátlakem času. Po osobní domluvě si pro dotazník přijdu s uzavřeným boxem, do kterého mi respondent dotazník vhodí, tím mu také zajistím anonymitu.

Nevýhody dotazníků

Jako částečnou nevýhodu tohoto stylu získávání empirických dat vidím v nižší návratnosti dotazníků. To, že respondent dostane více času na vyplnění, než si pro dotazník přijdu, může vyústit i v další nevýhodu. Díky tomuto rozmyšlení se většinou nepodaří zastihnout jeho spontánní odpovědi. Také zde není možná kontrola, kdo opravdu dotazník vyplnil a v jakých podmínkách ho vyplňoval (především rušivé vlivy).

Dotazník jsem se snažila vytvořit co nejjednodušeji, aby byl srozumitelný občanům města a měl dobrou grafickou úpravu působící přívětivě, aby motivoval k jeho vyplnění a odevzdání.

Dotazník pro občany obsahuje následující administrativní prvky:

- průvodní informace, zdvořilá výzva k zodpovězení otázek
- stručné a jasné vysvětlení účelu výzkumu
- informace o zajištění anonymity

- informace o způsobu výběru dotazníku (osobně si pro dotazník přijdu s uzavřeným boxem)
- pokyny a instrukce k vyplnění (stručné obecné informace na začátku dotazníku; u otázek, kde je možno zaškrtnout více odpovědí, je tato informace uvedena vždy pod danou otázkou)
- závěrečné poděkování za spolupráci a můj podpis [4]

Na samotném počátku dotazníku uvádím informace, které by měly uvést respondenta do problematiky „rolí“ – jednoduchou formou je zde v jednom odstavci vysvětlena základní problematika životních rolí. Dále následují samotné otázky, které jsou stavěny po tématických blocích, respektive na základě výše uvedených výzkumných otázek. Díky tomuto uspořádání je dotazník přehledný. Všechny otázky v dotazníku jsou uzavřené. Respondentovi je nabídnuta odpověď buď formou škály, nebo výčtem více možností odpovědí. První dvě otázky jsou identifikační, třídícím znakem jsou zde pohlaví a věk respondenta. Následuje dalších osm otázek, první polovina se týká percepce rolí a druhá atribuce rolí, v souladu s výzkumnými otázkami.

Dotazník pro starostu obsahuje následující administrativní prvky:

- průvodní informace, zdvořilá výzva k zodpovězení otázek
- stručné a jasné vysvětlení účelu výzkumu
- pokyny a instrukce k vyplnění (stručné obecné informace na začátku dotazníku; u otázek, kde je možno zaškrtnout více odpovědí, je tato informace uvedena vždy pod danou otázkou)
- závěrečné poděkování za spolupráci a můj podpis

Po úvodních informacích následuje opět krátký odstavec o problematice životních rolí. Po něm je zařazeno 10 otázek, které jsou tématicky uspořádané, vesměs se velice podobají otázkám z dotazníku občanům. Některé z nich jsou ale rozebrány do detailů, snahou bylo získat podrobnější odpovědi. Všechny tyto otázky jsou opět uzavřené, může se na ně odpovědět buď pomocí škály, nebo výběrem možností.

3.2. Předvýzkum

Před definitivní distribucí dotazníků pro obyvatele jsem se rozhodla pro malý předvýzkum, jako jakousi „generální zkoušku“ vlastního výzkumu. Použila jsem shodných technik výběru i oslovení respondentů jako u vlastního výzkumu. Vzorek se lišil pouze svým rozsahem, tzn. že v této první fázi jsem oslovila pouze 10 respondentů. I když jsem si myslela, že připravený dotazník je dobře propracovaný, objevily se v něm nedostatky. Několik respondentů se mě při následném sběru dotazníku ptalo na některé otázky, které zcela nepochopili.

Po této zkušenosti jsem téměř polovinu otázek přeformulovala, aby nevznikl stejný problém i u hlavního vzorku.

Konečnou verzi obou dotazníků (pro spoluobčany, tak pro starostu) lze nalézt v příloze č. I a II této práce.

4. Zpracování primárních dat

Po empirickém sběru dat jsem shromážděný materiál zpracovala a vyhodnotila. Nejprve jsem zkontrolovala veškeré dotazníky, které jsem od obyvatel dostala zpět. 17 z nich nebylo zcela vyplněno, nebo byly vyplněny nesprávně, proto jsem je musela ještě před samotným zpracováním vyřadit. U zbylých dotazníků jsem využila počítačové třídění. Veškerá data jsem přepsala do programu (Microsoft Excel). Vzhledem k tomu, že výzkum byl kvantitativní, byla tato metoda nezbytná.

Rozhodla jsem se pro třídění 1. tak i 2. stupně. Třídění 1. stupně znamená začleňování jevu pouze podle jedné klasifikační vlastnosti. Výsledky tohoto třídění jsou dány četnostmi v jednotlivých třídách znaku. Pro potřeby interpretace je nutné data pak dále syntetizovat a zpřehlednit. Při zpracování je pak možné použít více různých forem popisu: [7]

- grafické znázornění četností
- relativní četnosti, kumulativní četnosti
- míry polohy, úrovně
- míry variability

Třídění 2. stupně, tzn. rozčlenění četností tříd 1. stupně podle dalších vlastností, provedu na základě výstupů z tzv. kontingenční tabulky, která tvoří základ pro interpretaci souvislosti dvou vlastností zkoumaných jevů (vychází se z distribuce četností v jednotlivých podtřídách). Další stupně třídění jsou odvozeny analogicky roztříděním podtříd podle dalších vlastností. Cílem tohoto druhého, ale i dalších stupňů třídění je proniknout hlouběji ke struktuře vztahů mezi vlastnostmi jevů. Tyto typy třídění jsou předpokladem pro zjišťování vzájemných empirických vztahů mezi jednotlivými znaky a pro vytváření nových složitějších znaků. [7]

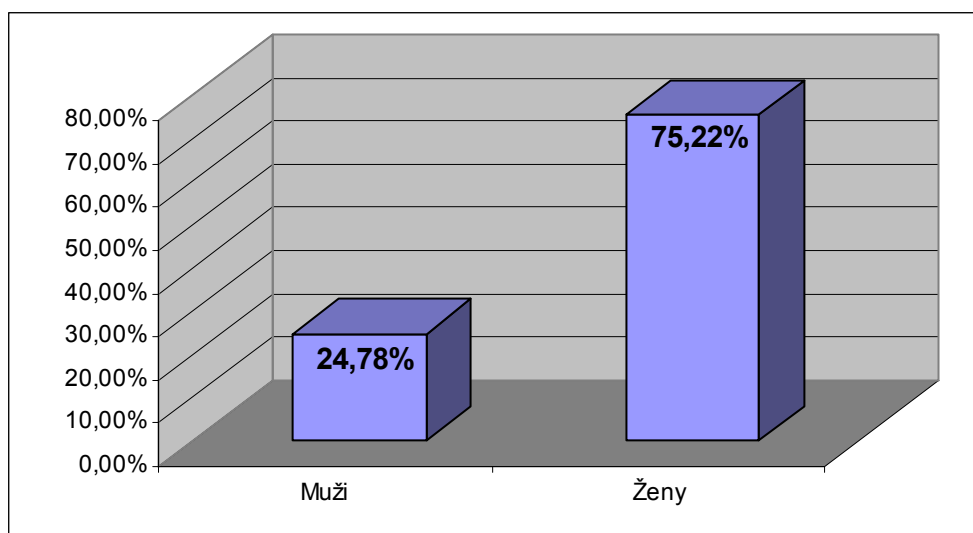
5. Prezentace a interpretace dat

5.1. Identifikační otázky

Otázka č. 1: Pohlaví respondentů

Jak již bylo uvedeno výše, výběrový soubor tedy tvoří 113 správně zodpovězených dotazníků. Následující graf nám ukazuje rozdělení respondentů podle pohlaví v relativních četnostech.

Graf č. 2: Pohlaví respondentů

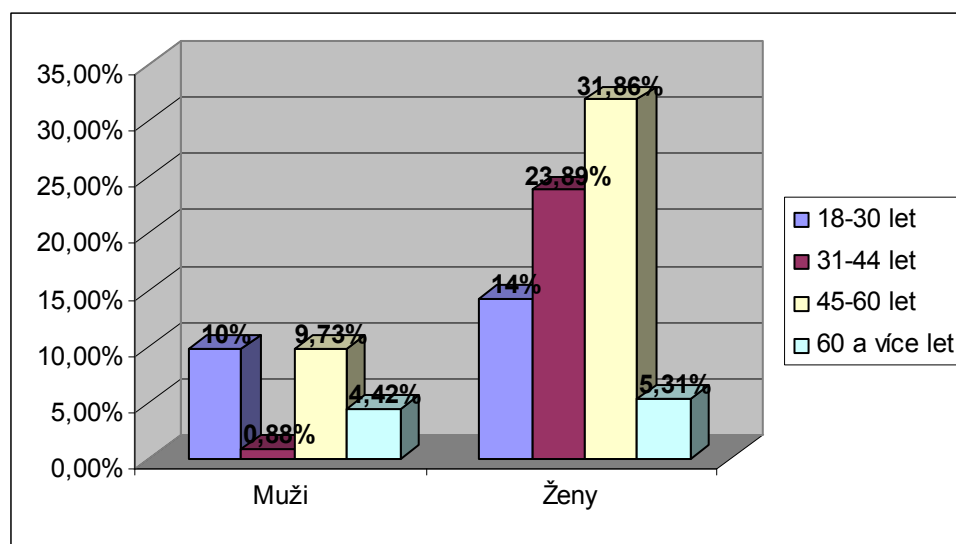
(zdroj: vlastní)

Jak je vidět z tohoto grafu, dotazník vyplnily převážně ženy. Dotazníky byly distribuovány do domácností, nikoliv jednotlivým respondentům. Pohlaví respondenta se proto nedalo ovlivnit.

Otázka č. 2: Věk respondentů

V druhé otázce respondenti uváděli svůj věk. Měli na výběr ze čtyř intervalových možností.

Graf č. 3: Věkové složení respondentů podle pohlaví

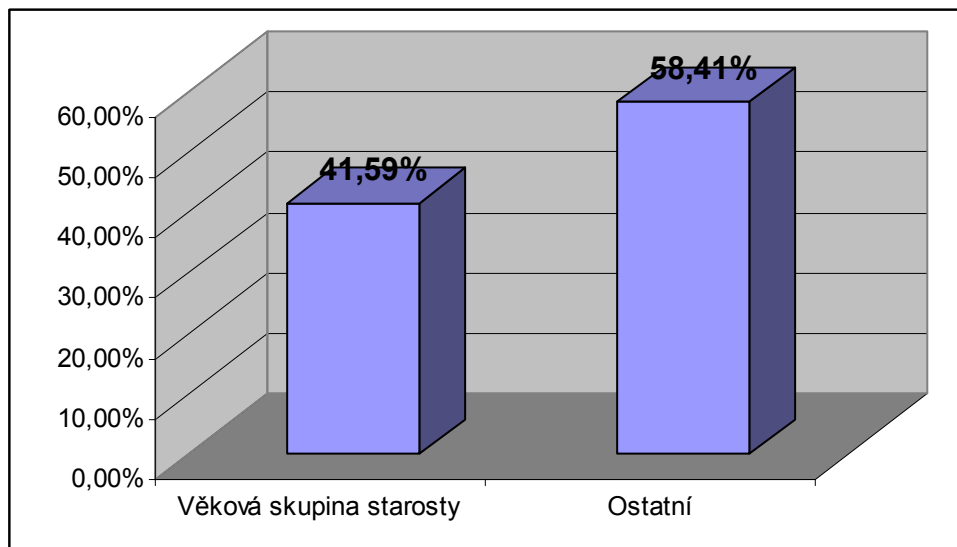

(zdroj: vlastní)

Na výše uvedeném grafu vidíme rozdělení respondentů z hlediska věkové kategorie, což je druhý třídící znak, který jsem využila v této práci. Je tedy zřejmé, že nejvíce jsou ve vzorku zastoupeny ženy ve věku 45-60 let, což je mimo jiné stejná věková kategorie jako starosta obce. Je zde také patrné, že ve výběrovém vzorku jsou zastoupeny všechny věkové kategorie jak mužů tak žen. Po shlednutí tohoto grafu jsem se rozhodla rozdělit respondenty na dvě skupiny, a to: muži a ženy ve stejné věkové kategorii jako starosta a ostatní věkové kategorie.

Graf poté vypadá následovně:

Graf č. 4: Věkové složení respondentů

(zdroj: vlastní)

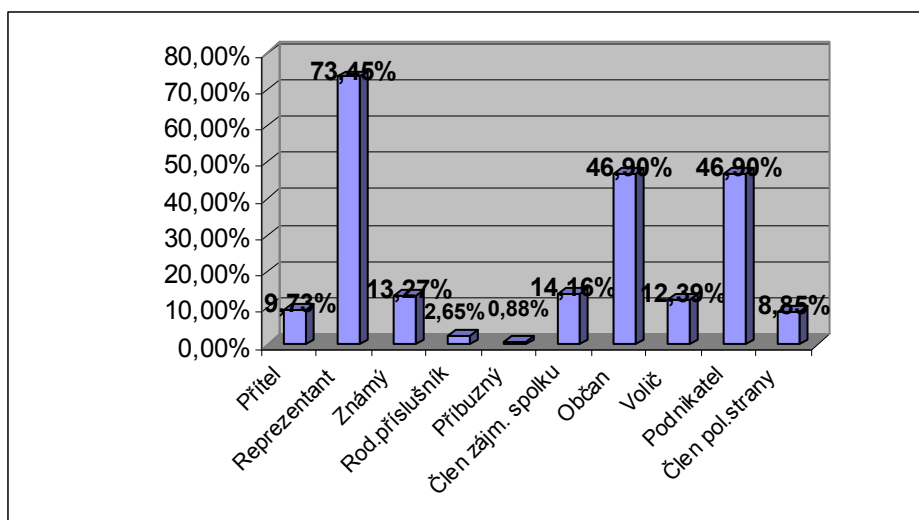
Jak vidíme, tak po rozdělení souboru nám vzniknou téměř stejně velké skupiny. První skupina je ve věku starosty – tzn. 45-60 let. Druhou skupinu tvoří ostatní věkové kategorie. Pro porovnání výsledků výzkumu mi postačí toto základní rozčlenění souboru dle věku.

5.2. Otázky týkající se percepce role

Otázka č. 3: Jak vnímají občané svého zastupitele?

V první otázce dotazníku jsem zjišťovala, v jakých rolích vnímají spoluobčané svého zastupitele. Měli zde na výběr několik základních životních rolí běžného člověka. Po přečtení měli zaškrtnout ty role, které podle nich zastává náš starosta. V této otázce mohli zaškrtnout i více odpovědí.

Graf č. 5: Role starosty – z pohledu občanů

(zdroj: vlastní)

Největší část respondentů vidí ve svém starostovi reprezentanta obce. Tuto možnost zvolilo přes 70 % dotázaných. Dále jsou velice zajímavé výsledky „druhého a třetího“ místa. Podle nich totiž dotázaní občané vnímají ve velké míře svého starostu i jako občana, spoluobčana obce a podnikatele. Obě tyto role bezesporu zastává.

Otázka č. 4: Jak by se měl chovat správný zastupitel – podle občanů?

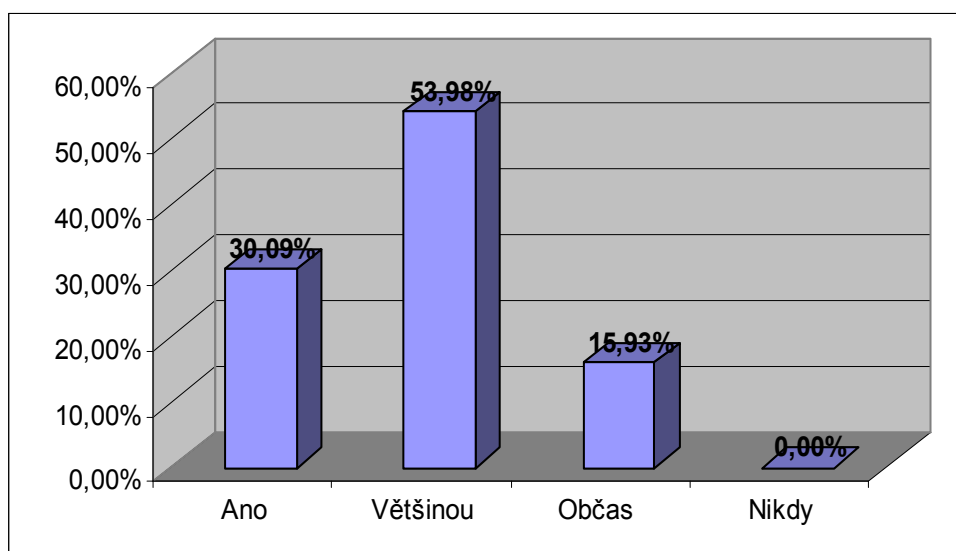
V této otázce měli respondenti na výběr ze tří základních možností. První možnost, tj. formální chování, vždy podle předpisů, plně se věnovat své funkci zvolilo 83 %. Zbývajících 17 % se přiklonilo ke druhé možnosti, tzn. podpora mezilidských vztahů, nezapomenout na přátele apod. Žádný respondent neodpověděl, že neví, což byla třetí možnost. Již zde lze tedy vidět, že oslovení spoluobčané preferují profesionální plnění starostovských povinností.

U této otázky si ovšem na druhou stranu nejsem tak zcela jista, zda jí respondenti pochopili tak, jak byla míněna. Tendence starosty „nadržovat“ zde nebyla zachycena, ale spíše umění starosty skloubit formální roli s neformální přístupem k lidem.

Otázka č. 5: Jak se chová zastupitel obce ve své starostovské roli, splňuje požadavky spoluobčanů?

Tuto otázku jsem rozčlenila na pět dalších podotázek. Jejím účelem bylo zodpovězení výzkumné otázky, do jaké míry plní starosta obce ve své starostovské roli očekávání občanů?

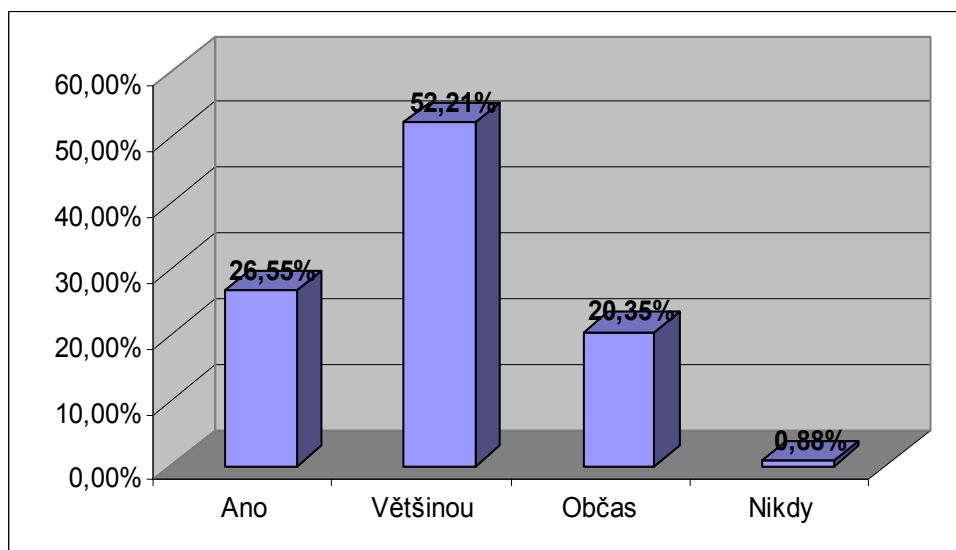
Graf č. 6: Chová se starosta vždy podle předpisů?

(zdroj: vlastní)

Z grafu je čitelné, že více jak 80 % respondentů si myslí, že se starosta chová podle předpisů.

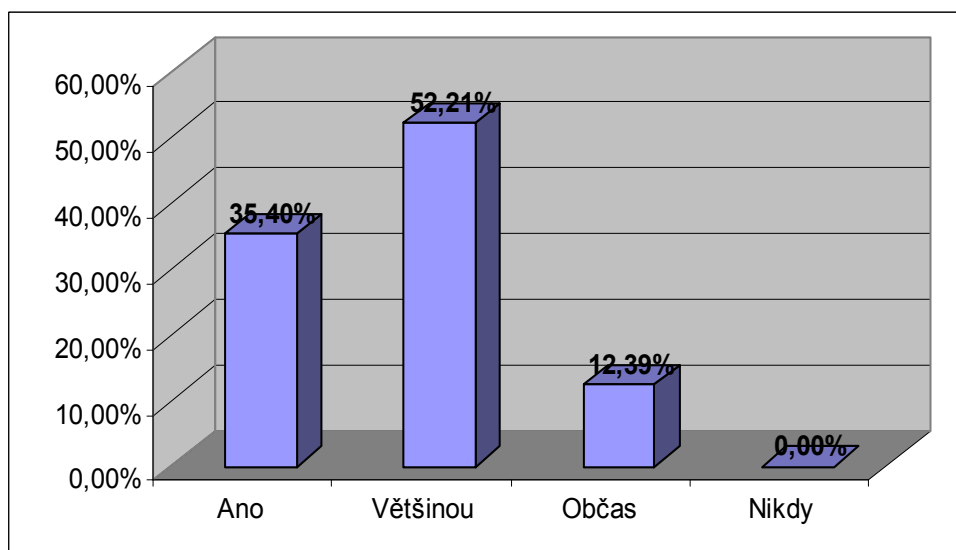
Graf č. 7: Nezapomíná starosta na přátele, pomáhá jim?

(zdroj: vlastní)

Na druhou stranu si opět kolem 80% respondentů myslí, že starosta nezapomíná na přátele a pomáhá jim.

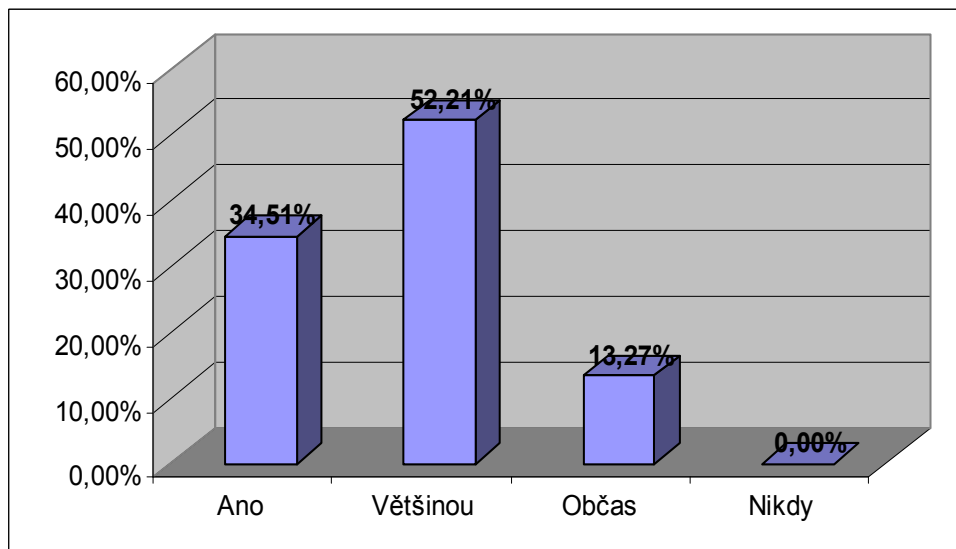
Graf č. 8: Věnuje se starosta plně své funkci?

(zdroj: vlastní)

Tento důležitý graf znázorňuje, jestli se starosta plně věnuje své funkci. Jak je vidět, tak opět přes 80% dotázaných nezáváhlo a zhodnotilo zastupitele kladně, tzn. že se plně funkci věnuje.

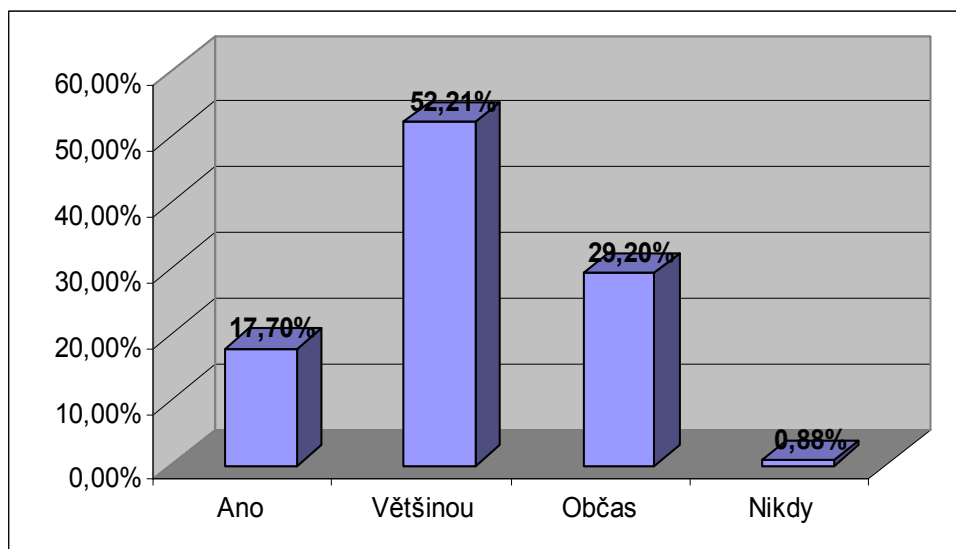
Graf č. 9: Rozhoduje starosta vždy ve prospěch obce?

(zdroj: vlastní)

Podobné rozložení odpovědí jsem dostala i na otázku, zda-li se starosta rozhoduje vždy ve prospěch obce.

Graf č. 10: Upřednostňuje starosta vždy vztahy mezi lidmi?

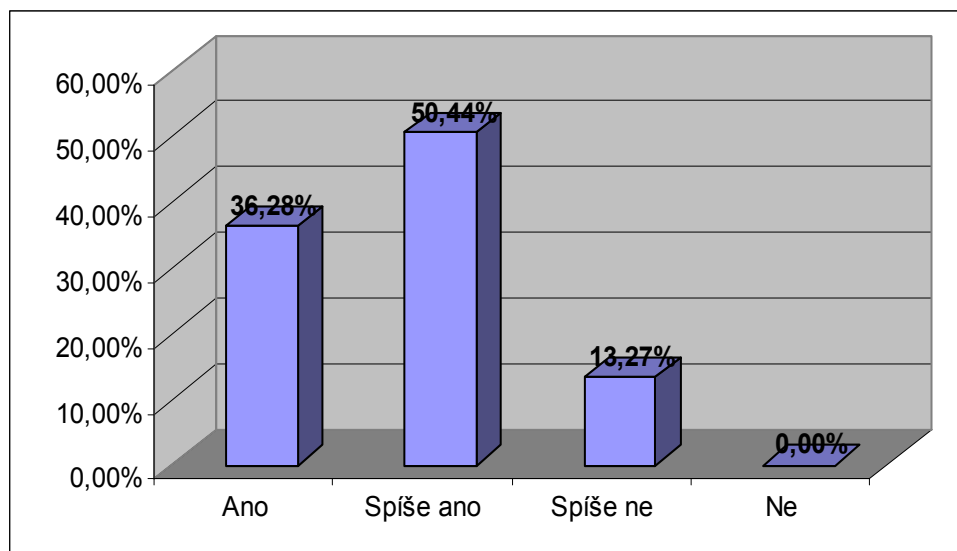
(zdroj: vlastní)

U odpovědí na otázku, zda-li starosta upřednostňuje vždy vztahy mezi lidmi, je již vidět tak trochu rozdíl oproti předešlým odpovědím z téhož bloku. Na rozdíl od ostatních zde třetina respondentů označila mimo odpovědí kladných i odpověď „občas“.

Otázka č. 6: Myslí si občané, že se starosta chová ve své roli „starosty“ správně?

Zde měli občané opět na výběr ze čtyř stupňové škály. Výsledek dopadl následovně:

Graf č. 11: Chová se starosta ve své roli „starosty“ správně?

(zdroj: vlastní)

Hned na první pohled je vidět, že téměř 90 % dotázaných je s chováním starosty plně či téměř spokojeno, myslí si, že se chová správně. Tyto odpovědi by částečně i mohly vysvětlovat fakt, že tento starosta byl zvolen již potřetí za sebou ve volebním období. Lze tedy předpokládat, že obyvatelé jsou s jeho chováním v této roli spokojeni, a proto ho opět zvolili mezi hlavní zastupitele, kteří pak mezi sebou zvolili starostu.

Shrnutí – otázky zaměřené na percepci role

Na základě prvních otázek lze vyvodit, že respondenti vnímají svého starostu především jako zastupitele obce. Když se vysloví jeho jméno, více než 70% dotázaných si ho představí v roli reprezentanta obce. Neformální role stojí podle tohoto výzkumu v pozadí. Co se týče obecného starostovského chování, tak lidé upřednostňují chování dle předpisů, pravidel oproti „lidskému chování“. Na druhou stranu v tomto případě nemohu dělat jednoznačné závěry, jelikož zde byly i odpovědi přiklánějící se na druhou stranu, tj. preferování mezilidských vztahů. Podle odpovědí lze tedy usoudit, že význam otázky mohl být pochopen poněkud odlišně, než byl míněn. Otázka nezachytila tendenci starosty „nadržovat“, ale spíš umění starosty skloubit formální roli

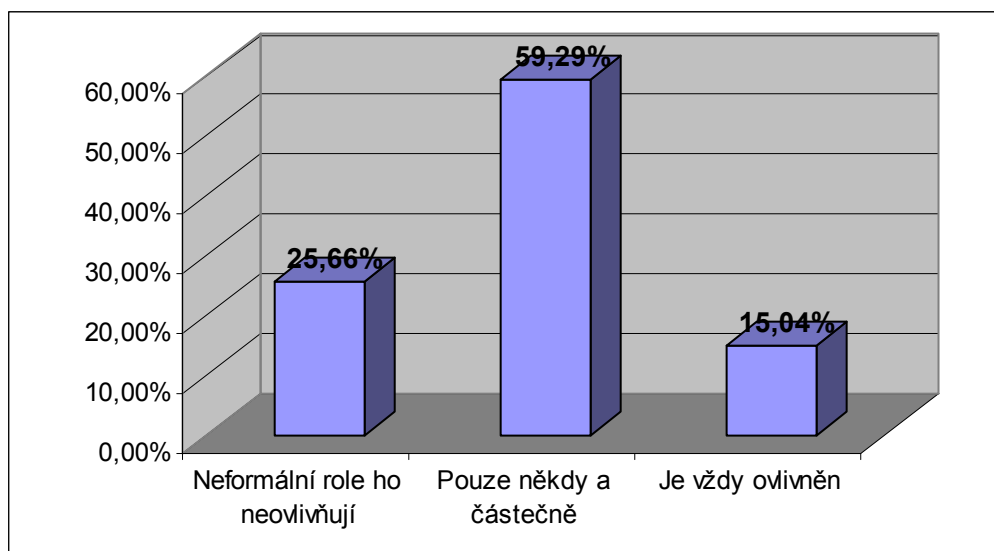
s neformálním přístupem k lidem. Celkově respondenti zhodnotili starostu kladně, jsou s jeho plněním role starosty i s jeho chováním v této roli spokojeni.

5.3. Otázky týkající se atribuce role

Otázka č. 7: Do jaké míry se při rozhodování v otázkách obce nechá starosta ovlivnit ostatními neformálními rolemi?

Po této otázce následovala opět škála, kde respondent zaškrtoval následující možnosti:

Graf č. 12: Je starosta při svém rozhodování v otázkách obce ovlivněn ostatními neformálními rolemi?

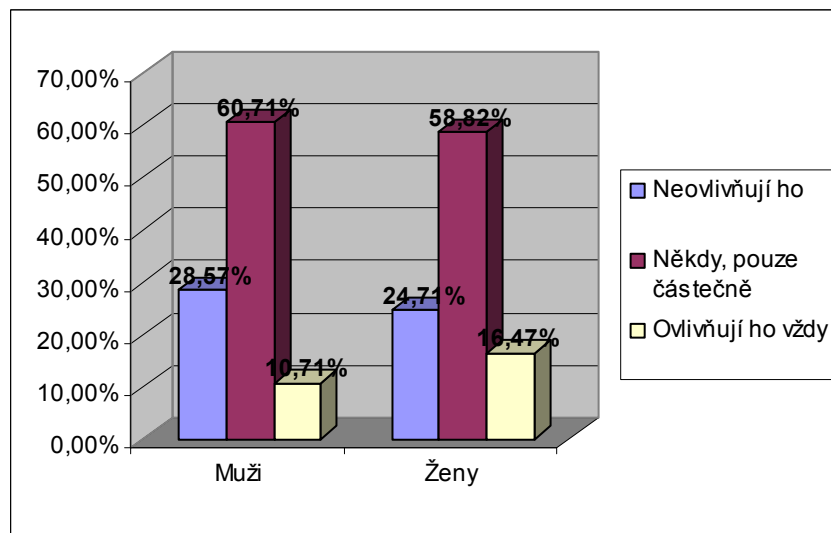
(zdroj: vlastní)

Z grafu je jasně čitelné, že přes polovinu respondentů zvolilo střední cestu, a to, že se starosta nechá ovlivnit pouze někdy a částečně. Lze tedy usuzovat, že 60 % dotázaných pociťuje určitý konflikt neformálních rolí s rolí starosty. 15 % respondentů uvedlo, že neformální role starostu ovlivňují. Z celkového počtu dotázaných pouze čtvrtina z nich uvedla, že starosta není ovlivňován neformálními rolemi.

Odpovědi u této otázky jsem dále rozdělila podle pohlaví respondentů. Následující graf nám toto rozdělení ukazuje. Čísla jsou uvedeny v % z každého pohlaví. Co se týče např. ovlivnitelnosti,

tak to, že je starosta ovlivněn neformálními rolemi, zaškrtno větší procento žen než mužů z každého pohlaví. Naopak u první možnosti, že starostu tyto role neovlivňují, byla situace opačná.

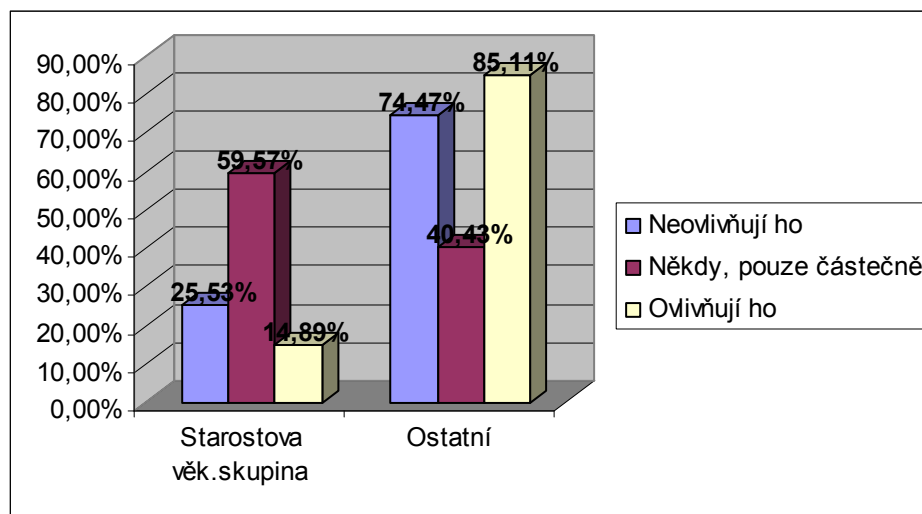
Graf č. 13: Je starosta při svém rozhodování v otázkách obce ovlivněn ostatními neformálními rolemi II?

(zdroj: vlastní)

Pro zajímavost přidávám i grafické zpracování té samé otázky z pohledu věkových skupin:

Graf č. 14: Je starosta při svém rozhodování v otázkách obce ovlivněn ostatními neformálními rolemi III?

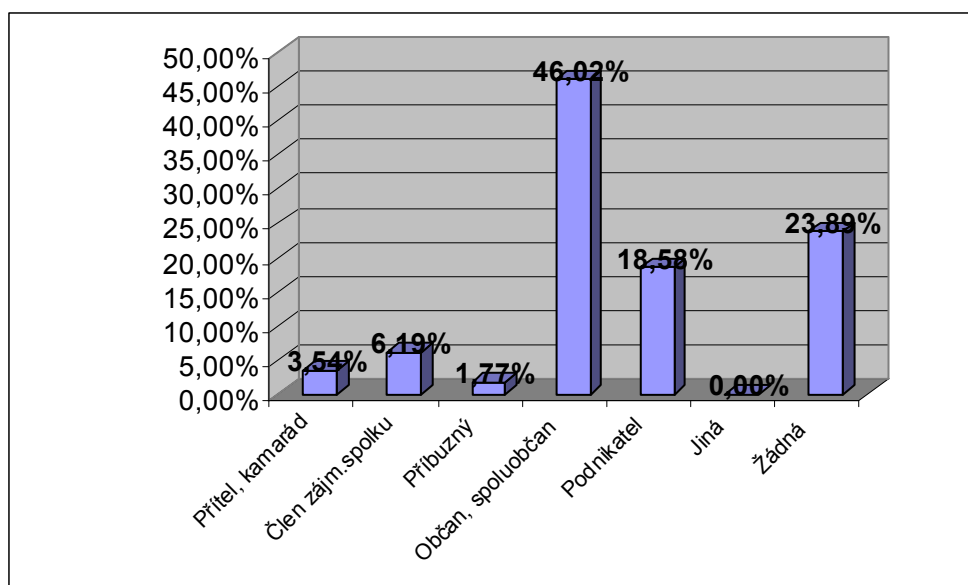
(zdroj: vlastní)

Z výše uvedeného grafu jsou velmi patrné rozdíly v obou věkových skupinách. Třetí odpověď, tj. možnost, že starosta je ovlivněn neformálními rolemi při plnění otázek týkajících se obce, označila převážná část druhé skupiny, tj. osob, které nejsou věková kategorie starosty. Naopak starostova věková kategorie upřednostňuje možnost „zlatého středu“.

Otázka č. 8: Jakou roli je podle občanů nejvíce ovlivňováno rozhodování starosty?

Zde měli občané opět pro snadnější orientaci uvedený výčet rolí, dále zde byla na výběr možnost „jiné, prosím vypište“, kterou nikdo nevyužil, a poslední varianta pak říkala, že žádná role při plnění povinností pro město neovlivňuje.

Graf č. 15: Jaká neformální role ovlivňuje nejvíce při rozhodování starostu ?

(zdroj: vlastní)

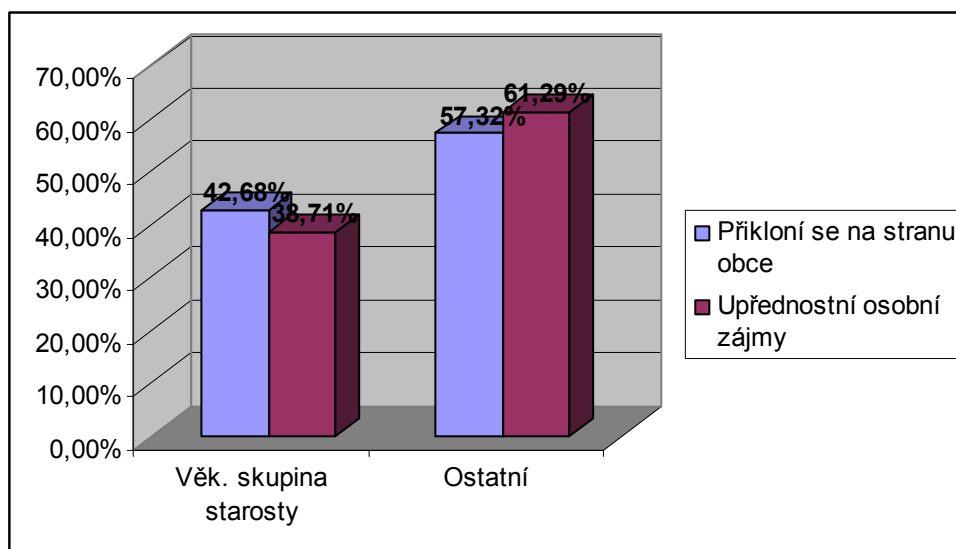
Tato otázka umožňuje kontrolu ve vztahu k předchozí otázce, neboť jsou vzájemně propojené. Jestliže čtvrtina dotázaných v předchozí otázce si myslí, že se starosta nenechá ovlivnit neformálními rolemi, mělo by tomu být i v této otázce, kde vyberou poslední nabízenou možnost. Jak vidíme z grafu, tak odpovědi skutečně téměř souhlasí. Nejhlavnější je zde ovšem odpověď čtvrtá, ta dostala nejvíce hlasů od respondentů, a to téměř polovinu. Nejvíce dotázaných, tedy skoro polovina z nich, si myslí, že starostu při rozhodování v otázkách obce nejvíce ovlivňuje role občana, spoluobčana.

Otázka č. 9: Jestliže bude starosta nucen rozhodnout se v situaci, kde se střetává jeho zájem (či zájmy jeho přátel) se zájmem obce, na kterou stranu se přikloní?

V této otázce měli respondenti na výběr ze tří možností. Téměř 73 % dotázaných zvolilo možnost a), kde souhlasili s tvrzením, že by se starosta přiklonil na stranu obce. Zbývající respondenti zvolili druhou možnost s tvrzením, že upřednostní své osobní zájmy. Žádný dotázaný nezaškrtl možnost třetí, a to: „nevím“.

Zde jsem se na otázku zaměřila z pohledu dvou věkových skupin, tzn. starostovi vrstevníci a ostatní. Jak vidíme z následujícího grafu, odpovědi jsou velice vyrovnané.

Graf č. 16: Rozhodnutí v konfliktní situaci

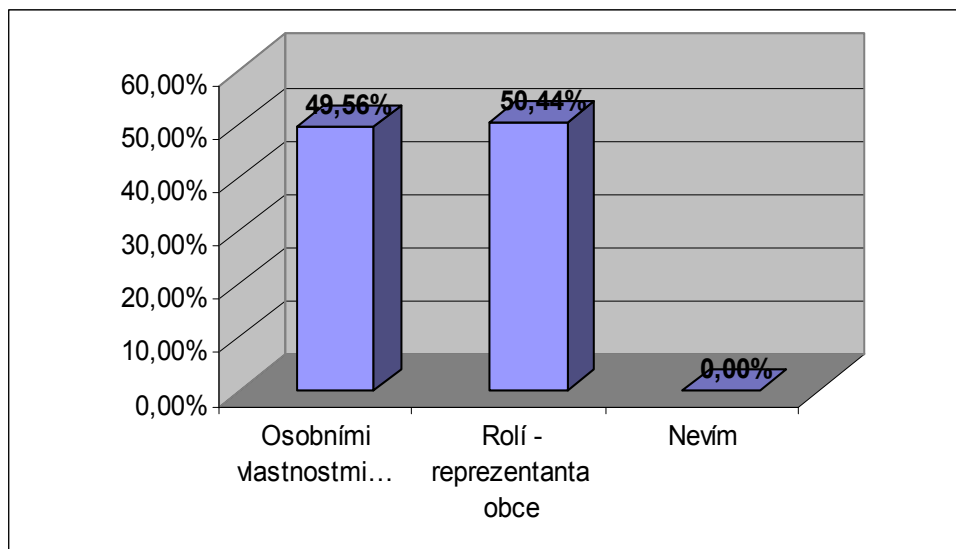

(zdroj: vlastní)

Otázka č. 10: Negativní konfliktní situace - atribuce

V poslední otázce dotazníku měli respondenti zaškrtnout podle nich pravdivé tvrzení. Otázka se týkala konfliktní situace v obci a mělo se rozhodnout, čím je ovlivněno starostovo jednání? Zachová se v konfliktní situaci na základě toho, že je starosta, že zastává tuto roli, či se tak zachová proto, že už takový prostě je, tedy na základě jeho osobních vlastností, jeho povahy.

Graf č. 17: Při konfliktní situaci v rámci obce je starostovo chování ovlivněno především:

(zdroj: vlastní)

Jak je vidět z grafu, odpovědi na tuto otázku jsou téměř vyrovnané. Pro obyvatele bylo zřejmě těžké odhadnout, jak by se starosta zachoval. Nicméně polovina dotázaných zvolila možnost první, polovina možnost druhou. Lze tedy jen těžko vyvozovat nějaké přesné závěry. Někteří obyvatelé zastávají názor, že starosta se v negativní konfliktní situaci chová na základě jeho povahových vlastností, jiní si zase myslí, že se chová na základě toho, že je starostou obce. Jsou zde tedy vidět určité prvky atribuce, nelze ovšem z dosažených poznatků usoudit, která atribuce převažuje.

Shrnutí – otázky zaměřené na atribuci role

Více jak polovina dotázaných si myslí, že starosta je ve svých povinnostech pro město někdy a částečně ovlivněn ostatními neformálními rolemi. To, že ovlivněn není, si myslí pouze čtvrtina dotázaných spoluobčanů. Mezi nabízenými rolemi zvolila opět téměř polovina respondentů roli občana, spoluobčana. Spíše než konflikt, lze tedy z těchto odpovědí vyvodit, že lidé vnímají silné ztotožnění starosty s rolí občana, spoluobčana. Jejich přáním je, aby starosta jednal ve prospěch jejich obce – tedy cítil se jako její občan, jako její člen. Je tedy zapotřebí přijmout i určitou formální odpovědnost za tuto roli. Jiný zásadní konflikt rolí není podle této studie občany vnímán.

Další postřeh z této části patří posledním otázkám v dotazníku. Podle nich více než 70 % dotázaných souhlasí s tvrzením, že se starosta v případě konfliktní situace přikloní na stranu obce. Jestliže se bude jednat o negativní konfliktní situaci, tak zde odpovědi byly velice vyrovnané. Polovina dotázaných si myslí, že se starosta rozhodne na základě toho jaký je člověk, jaké má vlastnosti, druhá polovina si myslí, že se rozhodne na základě toho, že vykonává roli reprezentanta obce, a podle toho se tedy musí řídit. Jak jsem již uvedla výše, atribuce je v tomto případě velice obtížná, protože jde o obecné vymezení. Lidé by zřejmě potřebovali více konkretizovat, tj. uvést zcela konkrétní situaci, aby byli schopni atribuovat.

5.4. Dotazník starosty

Otázka č. 1 – životní role

V první otázce měl starosta obce zaškrtnout či případně dopsat role, které podle jeho názoru zastává. Označil roli reprezentanta obce, člena zájmového spolku, roli starosty a roli podnikatele.

Otázka č. 2 – chování starosty obce

V této otázce se naprosto shodnul s většinou občanů, kdy označil odpověď první a to, že správný starosta obce by se měl chovat podle předpisů, plně se věnovat své funkci.

Otázka č. 3 – jak se chovají ostatní kolegové v roli starosty obce

Další otázka měla zjistit, jak se vybraný starosta chová ve své roli. Vzhledem k tomu, že jeho dotazník není anonymní a odpovědi by tedy mohly být zkreslené, nelze se tedy zeptat takto přímo. Otázku jsem tedy postavila na základě toho, že se ptám, jak se obvykle chovají jeho kolegové v roli starosty obce?

Zde pak následovaly podobně jako u dotazníku pro občany podotázky se škálou („ano“, „většinou“, „občas“, „nikdy“)

- Chovají se vždy podle předpisů: „ano“
- Nezapomínají na přátele: „občas“
- Plně se věnují své funkci: „ano“
- Rozhodují vždy ve prospěch obce: „ano“

- Upřednostňují vztahy mezi lidmi: „většinou“
- Pomáhají přátelům, podporují je: „občas“

Z odpovědí je patrné, že zastupitel spíše opravdu upřednostňuje formální plnění starostovských povinností, podle předpisů apod. Napomáhání přátelům, mezilidské vztahy, stojí podle těchto odpovědí v pozadí. Ovšem stejně tak jako u dotazníku pro občany zde nelze dělat jednoznačné závěry. Podle odpovědí lze soudit, že otázka byla pochopena jinak, než byla míněna. Původně zde šlo o postihnutí možnosti „proteckního chování“, občané i starosta to však pojali jako způsob plnění povinností – ne zcela formálně, ale přihlížet i k lidskému rozměru.

Otázka č. 4 – vnitřní soulad s rolí

Jste spokojen s tím, jak se Vám daří naplňovat roli starosty?

Z nabízené škály starosta zvolil možnost: „jsem spíše spokojen“.

Otázka č. 5 - zda plní očekávání voličů

Myslíte si, že plníte svou roli starosty obce podle očekávání voličů?

Opět škála možností, starosta zvolil: „spíše ano“.

Otázka č. 6 – tlaky od ostatních neformálních rolí

V této otázce zastupitel označil odpověď b) a to, že se občas musí vypořádat s tlaky, které na něj vyvíjí ostatní neformální role. Dalo by se tedy předpokládat, že zastupitel si je těchto tlaků vědom.

Otázka č. 7- jaká role klade nejvyšší nárok na její sladění s rolí starosty

Zde měl starosta opět výčet základních rolí s možností „jiná (prosím vypište)“, kam mohl případně napsat jakoukoliv jinou roli, než kterou jsem uvedla.

Přiklonil se k roli: „podnikatele“, čímž se odlišil od odpovědí občanů, kteří uvedli roli „občana, spoluobčana“. V této části může být opět problém v odlišném chápání významu

slova spoluobčan. To může implikovat ztotožnění s rolí občana, či „nadměrné přátelení“ s vybranými spoluobčany. Starosta dozajista vidí do svých střetů zájmů více než spoluobčané, takže zřejmě konflikt rolí vnímá jinak, což je přirozené.

Otázka č. 8 – vytipované problematické role

Následující otázka měla detailně prozkoumat vytipované neformální role, které by mohly přicházet do konfliktu s rolí starosty obce. Dotázaný měl možnost zaškrtnout jednu ze škály nabízených odpovědí.

Role přítele, souseda, kamaráda	„vůbec mi to nedělá potíže“
Role příbuzného	„vůbec mi to nedělá potíže“
Role spoluobčana, voliče	„vůbec mi to nedělá potíže“
Role podnikatele	„někdy pocítuji konflikt“
Role člena zájmového spolku	„vůbec mi to nedělá potíže“

Jak je zde vidět, zastupitel si připouští pouze částečný konflikt role starosty s rolí podnikatele. Ostatní role nepřicházejí podle jeho pocitů do konfliktu s touto rolí vůbec. Jestli to ovšem nevidí či nepocítují spoluobčané, tak je patrné, že zastupitel tento konflikt rolí zřejmě dobře zvládá.

Otázka č. 9 – konfliktní situace

Na otázku, jak se obvykle zachovají lidé v roli starosty, musí-li řešit běžnou konfliktní situaci v rámci obce, zastupitel odpověděl jako většina občanů. Zvolil první odpověď a to, že se rozhodnou na základě toho, že jsou zastupitelé, zachovají se jako profesionálové. Zde opět prokázal, že není zastáncem upřednostňování mezilidských vztahů.

Otázka č. 10 – které z těchto možností dává on osobně přednost

Zde opět zvolil možnost první a to profesionálního řešení, čímž se potvrdila má předešlá hypotéza.

Shrnutí

Je třeba říci, že starosta si byl při vyplňování dotazníků vědom skutečnosti, že dotazník pro něj není anonymní. Netroufám si proto říci, do jaké míry jsou tedy jeho odpovědi objektivní. Lze doufat, že dotazník vyplnil pravdivě, bez „růžových brýlí“.

Po celkovém zpracování dotazníku lze uzavřít, že dotázaný starosta upřednostňuje jednání dle předpisů, oproti jednání s přihlédnutím na mezilidské vztahy. Tato skutečnost se odráží ve více jeho odpovědích. Celkově je s plněním své role starosty obce spíše spokojen a podle jeho názoru se mu daří naplňovat očekávání voličů. Konflikt pocituje pouze s rolí podnikatele a to někdy. Jiné neformální role ho, podle jeho názoru, neovlivňují při plnění povinností pro město.

6. Shrnutí praktické části

Na základě poznatků získaných z obou dotazníků jsem schopna zodpovědět zadané výzkumné otázky a tím i hlavní cíl práce.

1. V jakých rolích vnímají občané vybraného zastupitele obce?

Občané vnímají svého zastupitele především v roli reprezentanta obce. Tato role zdatelně „zvítězila“. Mezi další role, které občané vnímají u svého starosty, patří role podnikatele a role občana, spoluobčana.

2. Jaké chování očekávají občané v roli starosty obce?

Naprostá většina dotázaných obyvatel se shodla v profesionálním chování svého zastupitele. Vyžadují jednání dle předpisů. Lidé neočekávají ani nechtějí rozhodování na základě mezilidských vztahů, tzn. např. upřednostňování nějakých jednotlivců či skupin. Stejný názor zastává i zastupitel obce.

3. Do jaké míry starosta obce splňuje tato očekávání?

Z provedené studie vyplývá, že starosta vybrané obce tato očekávání voličů splňuje velmi dobře, téměř dokonale. Podle dotázaných obyvatel města, kteří upřednostňují profesionální chování a vystupování ve starostovské roli, vybraný zastupitel tento způsob chování dodržuje. Bylo by dobré podotknout, že tento starosta byl loňský rok zvolen již potřetí do své funkce. To vypovídá o nemalé oblibě a podpoře spoluobčanů.

4. Které roli dává podle jejich názoru přednost při řešení konfliktních situací týkajících se života v obci?

Podle větší poloviny dotázaných občanů starosta obce upřednostní zájmy obce před zájmy osobními, tudíž upřednostní formální roli starosty obce před jinými neformálními rolemi, které zastává.

5. Spojují občané negativně hodnocené rozhodování starosty v konkrétních situacích s jeho vlastnostmi nebo je spojují s konkrétní rolí?

Na tuto otázku nelze tak jednoznačně odpovědět. Zvolené možnosti zde byly velmi vyrovnané. Někteří dotázaní lidé si myslí, že se starosta chová na základě jeho vlastností, jeho povahy, jiní si na druhou stranu myslí, že se tak chová na základě toho, že je starosta. Je to spíše subjektivní pocit každého jedince, nedá se přesně definovat.

Vzhledem k tomu, že v otázce šlo o obecné vyjádření, je na tomto místě atribuce velice obtížná. Lidé by zřejmě potřebovali situaci více zkonkretizovat, aby se do otázky vžili a byli schopni uvést, na základě čeho starostu posuzují.

Klíčových charakteristik, které ovlivňují atribuci role starosty, je celá škála. Jak jsem již uvedla, problém je zde takový, že každý občan je ovšem pociťuje a vnímá odlišně. Je jen velice těžko dokazatelné, zda se starosta rozhoduje na základě situace, tedy vychází ze znalosti dané situace, či na základě osobnosti. Nelze tedy jednoznačně říci, zda u této role převažují atribuce situační či osobnostní.

6. Existuje rozdíl ve vnímání zastupitelových rolí mezi muži a ženami?

Podle podkladů, které jsem měla k dispozici, jsem nezaznamenala znatelný rozdíl mezi muži a ženami, co se týče vnímání zastupitelových rolí. Jak jsem se již zmínila výše, veškeré pocity spojené s touto problematikou jsou značně subjektivní, záleží poté na tom, která skupina respondentů a samozřejmě jak velká, je oslovena.

Musím zde také připomenout, že dotazník vyplnily ze 70 % ženy. Na druhou stranu nemohu přesně říci, jestli ho vyplňovaly samy, nebo jim ho muž diktoval.

7. Existuje rozdíl ve vnímání zastupitelových rolí mezi různými věkovými skupinami?

Již z počátku praktické části jsem rozdělila výzkumný soubor na dvě základní skupiny. Zajímaly mě především rozdíly, pokud tedy nějaké jsou, hlavně u velké skupiny starostových vrstevníků a ostatních lidí.

Ty jsem pak porovnávala vizuálně pomocí grafického znázornění. U některých otázek, kde nebyly patrné rozdíly, jsem tyto grafy ani do práce neuváděla. Postřehla jsem rozdíl u otázky týkající se názoru, zda je zastupitel ovlivňován ostatními neformálními rolemi. Starostovi vrstevníci se spíše přiklání k názoru, že zastupitel není ovlivňován. Na druhou stranu se dá předpokládat, že tato skupina lidí bude mít ke starostovi blíže než druhá skupina. Tito lidé mohou být jeho spolužáci, kamarádi ze zájmového spolku apod.

Závěr

Motto:

„Život znamená pracovat, ne mít.

Horolezec šplhá na vrchol, aby ho dosáhl,

ne aby se ho zmocnil.“

Jerome Klapka Jerome

Obrázek č. 7: Náměstí obce

(zdroj: [10])

Cílem této práce bylo zjistit a analyzovat jak občané ve vybrané obci vnímají různé role svého zastupitele, zda mezi nimi pociťují konflikt. Jak již všichni víme, tak každý z nás zastává v témže okamžiku několik rolí. Záleží poté pouze na daném jedinci, jak se s nimi vyrovná, jak je sladí. Na základě provedeného průzkumu lze konstatovat, že starostovi ve zkoumané obci se to daří velice dobře. Tento názor zastává nejen on, ale i oslovení obyvatelé obce, ve které žije. Slabý konflikt rolí jsem zde ale přesto zaznamenala. Je zajímavé, že občané vnímají konflikt rolí zastupitele odlišně než samotný starosta obce. Zastupitel pociťuje slabý konflikt jeho formální role starosty s neformální rolí podnikatele. Na druhou stranu dotázaní spoluobčané si tohoto konfliktu buď nevšimají, nebo ho zastupitel dovede tak dobře zvládat, že o něm ani nevědí. Starosta vidí do svých střetů zájmů více než spoluobčané, takže zřejmě konflikt rolí vnímá jinak, což je přirozené. Sami občané města totiž pociťují slabý konflikt role starosty s rolí občana, spoluobčana. Spíše než konflikt, lze tedy z odpovědí oslovených obyvatel vyvodit, že lidé vnímají silné ztotožnění starosty s rolí občana, spoluobčana. Jejich přáním je, aby starosta jednal ve prospěch jejich obce – cítil se jako její občan, jako její člen. Poté je tedy zapotřebí přijmout i určitou formální odpovědnost za tuto roli. Jiný zásadní konflikt rolí není podle této studie občany vnímán.

Co se týče použité metody výzkumu, tak podle mého názoru byla z hlediska percepce role dostatečná. Při oslovení větší části obyvatel by nebyl problém zjistit jejich názory v otázce vnímání rolí starosty, vnímání konfliktů rolí zastupitele apod. Poté by se dala již s přesností

vyvodit určitá souvislost či obecné pravidlo. Na základě odpovědí 10 % občanů, tak jako je tomu v tomto výzkumu, nelze však stanovit žádná obecná pravidla. Vypovídá to pouze o názoru těchto 10 % náhodně oslovených lidí. Podle výsledků lze ovšem soudit, že použitá metoda je v tomto případě velice účinná a po zapojení větší části obyvatel by bylo možné stanovení obecných závěrů.

U druhé části, tzn. atribuce rolí, se tato metoda doporučit nedá. Po zpracování dotazníku jsem zjistila, že lidé by potřebovali v této otázce více konkretizovat. Myslím si, že na základě obecného pravidla lidé otázku týkající se atribuce tak zcela nepochopí. Bylo by lepší danou situaci přesně konkretizovat a popsat. To je ovšem na druhou stranu poněkud neetické vůči zastupiteli města. Atribuce je značně subjektivní, je velice těžké odhadnout či se zeptat, na základě čeho posuzují lidé starostovo chování. Tato problematika by se tedy musela přesně konkretizovat. Bylo by zapotřebí uvést jeden či více případů, které se staly v obci, lidé je znají, slyšeli o nich, a poté se jich zeptat, na základě čeho si myslí, že se starosta v danou chvíli rozhodl. Tato metoda by podle mého názoru již mohla fungovat, z obecných otázek se totiž atribuce zjistit nedá.

Po přečtení celé práce lze usoudit, že zadané výzkumné otázky, které měly vést ke splnění hlavního cíle práce, byly naplněny. Podle mého názoru práce přináší nové poznatky o vztazích občanů a zastupitele obce. Přínos vidím hlavně v poznání skutečností týkajících se percepce role. Výsledky vnímání starostovské role občany byly jednoznačně popsány již v předcházející kapitole, ve shrnutí celé praktické části. Myslím si, že tato práce je dost důležitý začátek pro další pokrok v obci. Mimo jiné ukazuje metody, které se na výzkumném souboru respondentů bezesporu osvědčily. U zjišťování atribuce, kde se použitá metoda příliš neosvědčila, jsem v této části pak navrhla další návrhy k řešení problematiky a postupy vypracování do hloubky.

Co říci závěrem? Vzhledem k tomu, že každý z nás zastává v jednom okamžiku více rolí najednou, je zapotřebí si uvědomit, která z nich je pro danou situaci prioritní. Velmi citlivá je pak otázka rolí veřejného činitele, který by měl za každé situace upřednostnit formální roli. Ostatní role by měly být v tomto případě potlačeny. Každý jedinec individuálně by neměl dopustit, aby u něj docházelo ke konfliktům rolí, především pak z formální a neformální skupiny. Jak je vidět z této práce, konflikt rolí se dá úspěšně zvládat tak, že ho skupina obklopující jedince ani nemusí pociťovat.

Na přání pana starosty poskytnu jeden výtisk této práce do Městské knihovny v obci, kde byl proveden výzkum. Poté budou mít spoluobčané možnost přečíst si výsledky této studie, a jestliže nebyli součástí vybraného vzorku, tak budou moci porovnat své názory s odpověďmi dotázaných spoluobčanů.

Zdroje

Literatura

1. **BEDRNOVÁ, E.; NOVÝ, I.:** *Psychologie a sociologie řízení*
Management Press, Praha 2002; ISBN 80-7261-064-3
2. **ČERNOHORSKÝ, J.:** *Příručka člena zastupitelstva obce*
VSVČ ČR, Praha 2002; ISBN 80-238-9120-0
3. **KOHOUTEK, R.:** *Základy psychologie osobnosti*
CERM, s.r.o., Brno 2000; ISBN 80-7204-156-8
4. **NOVOTNÁ, E.:** *Lokální ankety*
Oeconomica, Praha 2004; ISBN 80-245-0829-X
5. **NAKONEČNÝ, M.:** *Psychologie téměř pro každého*
Academia, Praha 2004; ISBN 80-200-1198-6
6. **NAKONEČNÝ, M.:** *Základy psychologie*
Academia, Praha 1998; ISBN 80-200-0689-3
7. **DURYNEK, A.; KOMÁRKOVÁ, R.; KAŠPAROVÁ, E.:**
Metody sociologického a sociálně psychologického výzkumu
Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha 1999; ISBN 80-7079-203-5
8. **VÁGNEROVÁ, M.:** *Základy psychologie*
Karolinum, Praha 2004; ISBN 80-246-0841-3
9. **Zpravodaj města XXX a okolí, č. 1, Leden-únor 2007**

Internet

10. <http://www.mestoXXX.cz/>
stránky obce
11. http://www.municipal.cz/predpisy/128_00.htm
Zákon o obcích

Seznam obrázků

OBRÁZEK Č. 1: POHLED NA OBEC NA VYSOČINĚ	1
OBRÁZEK Č. 2: VZTAH OSOBNOSTI A ROLE	4
OBRÁZEK Č. 3: ASPEKTY ATRIBUCE PŘÍČIN	15
OBRÁZEK Č. 4: BLOKOVÉ SCHÉMA ATRIBUCE PŘÍČIN	16
OBRÁZEK Č. 5: OKÉNKO JOHARI	18
OBRÁZEK Č. 6: DĚKANSKÝ KOSTEL POVÝŠENÍ SVATÉHO KŘÍŽE	29
OBRÁZEK Č. 7: NÁMĚSTÍ OBCE	56

Seznam tabulek

TABULKA Č. 1: PŘEHLED O POČTU OBYVATEL (K 13.3.2007)	30
TABULKA Č. 2: VELIKOST SOUBORU	31

Seznam grafů

GRAF Č. 1: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA OBCE	28
GRAF Č. 2: POHLAVÍ RESPONDENTŮ	36
GRAF Č. 3: VĚKOVÉ SLOŽENÍ RESPONDENTŮ PODLE POHLAVÍ	37
GRAF Č. 4: VĚKOVÉ SLOŽENÍ RESPONDENTŮ	38
GRAF Č. 5: ROLE STAROSTY – Z POHLEDU OBČANŮ	39
GRAF Č. 6: CHOVÁ SE STAROSTA VŽDY PODLE PŘEDPISŮ?	40
GRAF Č. 7: NEZAPOMÍNÁ STAROSTA NA PŘÁTELE, POMÁHÁ JIM?	41
GRAF Č. 8: VĚNUJE SE STAROSTA PLNĚ SVÉ FUNKCI?	41
GRAF Č. 9: ROZHODUJE STAROSTA VŽDY VE PROSPĚCH OBCE?	42
GRAF Č. 10: UPŘEDNOSTŇUJE STAROSTA VŽDY VZTAHY MEZI LIDMI?	42
GRAF Č. 11: CHOVÁ SE STAROSTA VE SVÉ ROLI „STAROSTY“ SPRÁVNĚ?	43
GRAF Č. 12: JE STAROSTA PŘI SVÉM ROZHODOVÁNÍ V OTÁZKÁCH OBCE OVLIVNĚN OSTATNÍMI NEFORMÁLNÍMI ROLEMI?	44
GRAF Č. 13: JE STAROSTA PŘI SVÉM ROZHODOVÁNÍ V OTÁZKÁCH OBCE OVLIVNĚN OSTATNÍMI NEFORMÁLNÍMI ROLEMI II?	45
GRAF Č. 14: JE STAROSTA PŘI SVÉM ROZHODOVÁNÍ V OTÁZKÁCH OBCE OVLIVNĚN OSTATNÍMI NEFORMÁLNÍMI ROLEMI III?	45
GRAF Č. 15: JAKÁ NEFORMÁLNÍ ROLE OVLIVŇUJE NEJVÍCE PŘI ROZHODOVÁNÍ STAROSTU ?	46
GRAF Č. 16: ROZHODNUTÍ V KONFLIKTNÍ SITUACI	47
GRAF Č. 17: PŘI KONFLIKTNÍ SITUACI V RÁMCI OBCE JE STAROSTOVO CHOVÁNÍ OVLIVNĚNO PŘEDEVŠÍM:	48

Seznam příloh

PŘÍLOHA I – DOTAZNÍK PRO OBYVATELE

PŘÍLOHA II – DOTAZNÍK PRO STAROSTU

Příloha I – dotazník pro obyvatele

**Vysoká škola ekonomická v Praze
Fakulta managementu v Jindřichově Hradci**

Vážení spoluobčané,

obracím se na Vás s žádostí o pomoc při zpracování mé diplomové práce na téma:

Vztahy občanů a zastupitelů ve vybrané obci – konflikt rolí.

Do rukou se Vám nyní dostává anonymní dotazník, který poslouží pouze pro účely zpracování této práce. Na dotazník nepište prosím své jméno. Osobně si pro něj přijdu s uzavřeným boxem námi domluvený den.

Celý dotazník se vztahuje k problematice konfliktů rolí zastupitelů obcí. Velká většina otázek v něm směřuje na našeho současného starostu.

Předem Vám velice děkuji za jeho vyplnění.

S přátelským pozdravem

Bc. Petra Janů

Instrukce k vyplňování: Prosím udělejte křížek do okénka s odpovědí, pro kterou jste se rozhodli.

1) Vaše pohlaví:

Muž

Žena

2) Váš věk:

18 – 30

31 - 44

45 – 60

60 a více

Každý člověk zastává v jednom a též okamžiku řadu sociálních rolí (dítě, žák, student, kamarád, rodič, pracovník, člen zájmového spolku, politické strany atd.). V souvislosti s tím veřejnost očekává, že do svého chování nebude promítat jen svou individualitu, ale také požadavky vyplývající z příslušných sociálních pozic. Bude tedy jednat nejen jako osoba XZ, ale i jako otec, obchodník, řídící pracovník apod. Leckdy však bývá obtížné nároky různých, současně zastávaných pozic sloučit. Plnění jedné z náročnějších rolí může pak limitovat úspěšné zastávání dalších pozic. A tak vzniká konflikt rolí.

Nyní Vás poprosím o zodpovězení následujících otázek:

3) Co pro Vás znamená náš starosta? (Jaké role podle Vás zastává?)

(lze označit i více odpovědí)

☐ přítel, kamarád	☐ člen zájm. spolku	☐ podnikatel
☐ reprezentant
obce	☐ rodinný příslušník	☐ člen polit. strany
☐ známý	☐ příbuzný	☐ jiné:.....
	☐ občan, spoluobčan	
	☐ volič	

4) Kterému z níže uvedených způsobů jednání by měl podle vás dávat přednost správný starosta?

- Vždy podle předpisů, zákonů, plně se věnovat své funkci, rozhodovat vždy ve prospěch obce, co se týče občanů tak nestranně.
- Měl by brát v potaz mezilidské vztahy, nezapomenout na přátele či spoluobčany, žije přece s nimi v jedné obci, neví kdy se jejich zájmy znovu potkají.
- Nevím

5) Do jaké míry, podle Vašeho názoru, starosta naší obce projevuje toto chování ve své pozici reprezentanta obce:

(vyznačte prosím křížkem příslušnou odpověď u všech 5 položek a – e)

a. Chová se vždy podle předpisů:

☐ Ano	☐ Většinou	☐ Občas	☐ Nikdy

b. Nezapomíná na přátele, pomáhá jim:

☐ Ano	☐ Většinou	☐ Občas	☐ Nikdy

c. Plně se věnuje své funkci:

☐ Ano	☐ Většinou	☐ Občas	☐ Nikdy

d. Rozhoduje vždy ve prospěch obce:

☐ Ano	☐ Většinou	☐ Občas	☐ Nikdy

e. Upřednostňuje vždy vztahy mezi lidmi:

☐ Ano	☐ Většinou	☐ Občas	☐ Nikdy

6) Myslíte si, že náš starosta plní svou roli reprezentanta obce správně?

☐ Ano	☐ Spíše ano	☐ Spíše ne	☐ Ne

7) Do jaké míry se při rozhodování v otázkách obce nechá náš starosta ovlivnit ostatními neformálními rolemi? (tzn. přátelstvím, členstvím v zájmovém spolku apod.)

- Tyto skutečnosti ho při plnění funkce reprezentanta obce neovlivňují
- Dá se ovlivnit pouze někdy a jen částečně.
- Podle mého názoru ho tyto role velmi ovlivňují. Při rozhodování v otázkách obce „nadržuje“ určitým lidem či „upřednostňuje“ zájmy jiných skupin.

8) Čím (jakou rolí) je podle Vašeho názoru nejvíce ovlivňováno rozhodování našeho starosty? Je to především tato role:

☐ přítele, kamaráda	☐ jiná (prosím vypište):
☐ člena zájmového spolku	
☐ rodinného příslušníka,
příbuzného	
☐ občana, spoluobčana	☐ Žádná role ho neovlivňuje při plnění
povinností pro město.
☐ podnikatele	

9) Jestliže náš starosta bude postaven před rozhodnutí, kde se střetává zájem obce s jeho osobními zájmy (nebo zájmy jeho přátel), na kterou stranu se přikloní?

- Na stranu obce
- Upřednostní osobní zájmy (či zájmy přátel)
- Nevím

10) Které z následujících tvrzení je podle Vás při konfliktních situacích pravdivé:

- Starostovo chování je ovlivněno především jeho osobními vlastnostmi, jeho povahou.
- Starostovo chování je ovlivněno především jeho rolí – reprezentanta obce.
- Nevím

Příloha II – dotazník pro starostu

Vysoká škola ekonomická v Praze Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Vážený pane starosto,

obracím se na Vás s žádostí o pomoc při zpracování mé diplomové práce na téma:

Vztahy občanů a zastupitelů ve vybrané obci – konflikt rolí.

Do rukou se Vám nyní dostává krátký dotazník, který poslouží pouze pro účely zpracování této práce.

Předem Vám velice děkuji za jeho vyplnění.

S přátelským pozdravem

Bc. Petra Janů

Instrukce k vyplňování: Prosím udělejte křížek do okénka s odpovědí, pro kterou jste se rozhodli.

Každý člověk zastává v jednom a téže okamžiku řadu sociálních rolí (dítě, žák, student, kamarád, rodič, pracovník, člen zájmového spolku, politické strany atd.). V souvislosti s tím veřejnost očekává, že do svého chování nebude promítat jen svou individualitu, ale také požadavky vyplývající z příslušných sociálních pozic. Bude tedy jednat nejen jako osoba XZ, ale i jako otec, obchodník, řídicí pracovník apod. Leckdy však bývá obtížné nároky různých, současně zastávaných pozic sloučit. Plnění jedné z náročnějších rolí může pak limitovat úspěšné zastávání dalších pozic. A tak vzniká konflikt rolí.

Nyní Vás poprosím o zodpovězení následujících otázek:

1) Podle mého názoru zastávám tyto životní role: jsem...

(lze označit i více odpovědí)

☐ známý	☐ občan, spoluobčan
☐ přítel, kamarád	☐ volič
☐ reprezentant obce	☐ starosta
☐ člen zájmového spolku	☐ podnikatel
☐ rodinný příslušník, příbuzný	☐ jiné:

2) Jak by se měl podle Vás chovat správný starosta obce?

- Vždy podle předpisů, zákonů, plně se věnovat své funkci, rozhodovat vždy ve prospěch obce, co se týče občanů tak nestranně.
- Měl by brát v potaz mezilidské vztahy, nezapomenout na přátele či spoluobčany, žije přece s nimi v jedné obci, neví kdy se jejich zájmy znovu potkají.
- Nevím

3) Jak se obvykle chovají Vaši kolegové ve funkci starosty?

(vyznačte prosím křížkem příslušnou odpověď u všech 6 položek a – f)

a. Chovají se vždy podle předpisů:

- Ano Většinou Občas Nikdy

b. Nezapomínají na přátele:

- Ano Většinou Občas Nikdy

c. Plně se věnují své funkci:

- Ano Většinou Občas Nikdy

d. Rozhodují vždy ve prospěch obce:

- Ano Většinou Občas Nikdy

e. Upřednostňují vztahy mezi lidmi:

- Ano Většinou Občas Nikdy

f. Pomáhají přátelům, podporují je:

- Ano Většinou Občas Nikdy

4) Jste spokojen s tím, jak se Vám daří naplňovat roli starosty? Jsem:

- zcela spokojen spíše nespokojen
 spíše spokojen zcela nespokojen

5) Myslíte si, že plníte svou roli starosty obce podle očekávání voličů?

- Ano Spíše ne
 Spíše ano Ne, to si nemyslím

6) Nakolik vnímáte tlaky vycházející z ostatních Vašich neformálních rolí při plnění povinností pro město?

- Nepřipouštím si je.
 Občas se s nimi musím vypořádat.
 Jsem si vědom toho, že mě někdy ovlivňují.

7) Která z Vašich neformálních rolí klade nejvyšší nároky na její sladění s rolí starosty? Je to role:

Vztahy občanů a zastupitelů měst – konflikt rolí

☐ přítele, kamaráda	☐ občana, spoluobčana
☐ člena zájmového spolku	☐ podnikatele
☐ rodinného příslušníka,
příbuzného	☐ jiná (prosím vypište):

8) Se kterou z následujících rolí je obtížné skloubit rolí starosty při plnění zájmů obce?

Role přítele, souseda, kamaráda

☐ Vůbec mi to nedělá potíže	☐ Je to vážný problém
☐ Někdy pocítuji konflikt	

Role příbuzného

☐ Vůbec mi to nedělá potíže	☐ Je to vážný problém
☐ Někdy pocítuji konflikt	

Role spoluobčana, voliče

☐ Vůbec mi to nedělá potíže	☐ Je to vážný problém
☐ Někdy pocítuji konflikt	

Role podnikatele

☐ Vůbec mi to nedělá potíže	☐ Je to vážný problém
☐ Někdy pocítuji konflikt	

Role člena zájmového spolku

☐ Vůbec mi to nedělá potíže
☐ Někdy pocítuji konflikt
☐ Je to vážný problém

9) Jak se obvykle zachovávají lidé v roli starosty, musí-li řešit běžnou konfliktní situaci v rámci obce?

☐ Rozhodnou se na základě toho, že jsou zastupitelé (využijí svých práv). Zachovají se jako profesionálové.
☐ Rozhodnou se na základě své osobnosti, zachovají se lidsky. Zohlední mezilidské vztahy v obci, protože v ní žijí a je zapotřebí vycházet se všemi „zadobře“.
☐ Nevím

10) Které z těchto možností dáváte vy sám osobně přednost?

☐ Profesionální řešení
☐ Řešení s ohledem na mezilidské vztahy
☐ Nevím